

SEMINARJI ZA DELEGATE IZ VRST ŠTUDENTOV

Prvo mandatno obdobje delegatov po sprejetju zakona o visokem šolstvu (velja od 21. maja 1975) je končano. V lanski pozni jeseni so bili izvoljeni novi delegati iz vrst študentov, delavcev in uporabnikov, ki bodo nadaljevali delo. Imeli bodo pomembno nalogo, nadaljevati z delom, ki ga je začela prejšnja generacija, kar seveda ni samo naloga delegatov, vendar bodo prav oni nosili velik del odgovornosti.

Reševanje odgovornih družbenih nalog terja poleg velike zavzetosti tudi veliko znanja. Da ne bi pri pridobivanju tega znanja in pri spoznavanju sistema prepuščali delegate same sebi, je bil organiziran omenjeni seminar. Na njem so se delegati seznanili, in dogovorili katere so najvažnejše naloge in kako se bodo organizirali, da jih bodo uresničili. Čas je preveč dragocen, da bi lahko dopustili, da bi se usposabljali šele takrat, ko bomo pred problemi.

Tripartitni sistem terja od veliko odgovornost. Študente postavlja kot enakopraven faktor pri odločanju na univerzi. Generacije študentov so se borile za tak sistem. Borile so se za to, da študenti v političnem pogledu ne bi bili samo orodje, ampak soustvarjalec stvarnosti.

SEMINARJI ZA DELEGATE BODO PERMANETNI

Letošnji program usposabljanja delegatov je razdeljen v tri dele. I. DEL bo potekal (oz. že poteka) marca in aprila. Ta spomladanski del je sestavljen iz treh programov:

Program A se izvaja za celo univerzo skupaj na istem mestu. Njegov namen je nuditi delegatom osnovne informacije o univerzi ter o aktualnih nalogah, ki jih bodo delegati kasneje izvajali.

Program B pomeni nadaljevanje programa A. Izveden bo na posameznih šolah. Predstavljal bo konkretizacijo uvodnih tem, dopolnjeno s posebnostmi vsake šole.

Program C obsega predvsem individualne kontakte poslovnih organov z delom samoupravnega organa v prejšnjem mandatu. Ta program mora biti izveden v najkrajšem času.

II. DEL bo potekal najbolj intenzivno aprila in maja. Družbenopolitične organizacije (ZSMS, ZK, ZSS) in samoupravna struktura na šoli morajo spremljati delo delegatov. Na osnovi tega je potrebno izboljšati pogoje za delovanje sistema samoupravljanja na šoli. Ocena učinkovitosti šole, ki se izdeluje ob koncu šolskega leta, bo morala vključevati tudi oceno delovanja samoupravne strukture.

III. DEL bo predvidoma izveden v septembru in oktobru. Na podlagi izkušenj iz I. dela in ugotovitev iz II. dela se bo usposabljanje oz. delo z

delegati nadaljevalo v jeseni. Tudi ta del bo, kot I. del, sestavljen iz treh programov: program A (izvede se za vse delegate hkrati), program B (izvede se na šolah) in program C (individualni kontakti).

Program A iz I. dela je že izveden. Seminar je bil organiziran v treh skupinah in je potekal od 17. do 24. marca 1978. Zaključke in sklepe s teh seminarjev bomo objavili v prihodnji številki.

TRIBUNA – ČLOVEK, ZNANJE, PRODUKTIVNOST

V torek, 4. aprila 1978, bo ob 11. uri v prostorih visoke tehniške šole tribuna z zgornjim naslovom v veliki predavalnici št. 4018.

V razvoju vzgojno izobraževalnega procesa smo še vedno priča določnemu zaostajanju in premalo poglobljenim stikom med organizacijami združenega dela (OZD) in vzgojno izobraževalnimi ustanovami, posledica tega pa je zmotno mnenje, da sta vzgoja in izobraževanje nekaj posebnega in ne sestavni del družbenoekonomskih odnosov ter pomembna dejavnika v svobodni menjavni dela. Študentje se zavzemamo za takšen vzgojni proces, ki bo oblikoval celovito in vsestransko razvito, socialistično orientirano in samoupravno angažirano osebnost.

Skratka hočemo šolo, ki nam bo zagotavljala vse to, kar je bilo doslej v revoluciji jugoslovanskih narodov in narodnosti ustvarjeno, ki nas bo pripravila ob tesnem sodelovanju združenega dela za nadaljnje kreativno delo v borci za nove in kvalitetnejše odnose za odpravljanje vsega tistega, kar danes še vedno zadržuje hitrejši razvoj naše skupnosti.

Koliko je učni program življenjski, približan potrebam združenega dela, kakšne inženirje potrebuje združeno delo, kakšne pomanjkljivosti vidimo pri diplomantih, ki so že v proizvodnji (še posebej pri diplomantih VTS Maribor) in na podobna vprašanja želimo dobiti odgovore na omenjeni TRIBUNI.

Skratka, želimo, da tribuna da nujno potreben zagon procesu dogovarjanja z organizacijami združenega dela o vsebini in trajanju programov vzgoje in izobraževanja ter o organizaciji tega procesa na VTO strojništvo.

Pri tem izhajamo iz stališča, da je potrebno spremembe v prvi vrsti izvesti v vsebini, v programih, v kvaliteti združevanja medsebojnih odnosov in pričakujemo ustvarjalno pomoč vseh udeležencev. Da bi sama Tribuna bila kratka, konkretna in jedrnata, je potrebno, da se tribune udeležijo tovariši, ki se pri opravljanju svojih delovnih dolžnosti srečujejo tudi z vprašanji, vezanimi na našo tribuno. Ravno zato upamo, da bodo s svojo aktivno udeležbo prej omenjeni tovariši prispevali k uspešni izvedbi tribune. Posebej želimo, da se same tribune udeležijo tisti, ki so diplomirali v zadnjih štirih letih na VTS Maribor, VTO strojništvo, in na strojni fakulteti v Ljubljani. Mislimo, da bodo ugotovitve in predlogi na tribuni zelo ustvarjalni in koristni s strani diplomantov, ki so že v proizvodnji.

Samo delo študentov, članov OO ZSMS VTO strojništvo, pri preosnovi vzgoje in izobraževanja temelji na nalogah, začrtanih na sedmem kongresu ZKS in predlogu resolucije za osmi kongres ZKS.

Tribuna pa tematsko in predvsem ustvarjalno sodi v program aktivnosti ZSMS na tem področju.

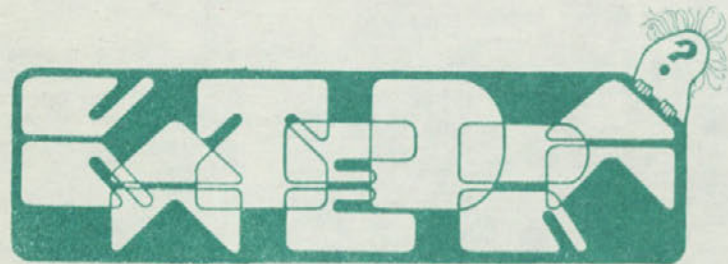
KATEDRA IN MI

V uredništvu pripravljamo v sodelovanju z OO ZSMS na univerzi Maribor javne tribune.

V današnji samoupravni socialistični ureditvi časopis ne more izhajati, ne da bi upošteval mnenja svojih bralcev. Prav tako in še posebej si tega ne more privoščiti študentski list. Naš namen je razjasniti stanje in odnose med bralci in Katedro ter popraviti napake. Vzrok za izvedbo tribune je tudi vedno skromnejša kadrovska zasedba v uredništvu in tudi med zunanji sodelavci. Omenili bi tudi študentsko oddajo „Študij in glasba“ pri Radiu Maribor in se dotaknili področja informiranja, kar je v tesni povezavi s Katedro.

Od teh tribun pričakujemo veliko, zato vas vse pozivamo, da se jih udeležite v čim večjem številu.

VABLJENI!

ČASOPIS UNIVERZITETNE SODOBNOSTI SLOVENIJE

LETNIK XVIII ŠT. 10 4. IV. 1978 CENA 3 DIN

IZDAJA: Univerzitetna konferenca ZSM Slovenije na mariborski univerzi

IZDAJATELJSKI SVET: Boris Sovič, Marjan Pungartnik, Marjan Fekonja, Marija Debelak, Lujo Polanec, Miroslava Geč-Korošec, Franci Kržan, Vladimir Struk, Franci Pivec

PREDSEDNIK: Črtomir Stropnik

UREDNIŠKI ODBOR: Jasna Arko, Darko Rus, Jože Šubic, Edi Korat

UREDNIKI: Sonja Ploj (politika in gospodarstvo), Danila Orešek (kultura), Goran Devidé (likovnost in fotografija).

TEHNIČNI UREDNIK: Marjan Hani

ODGOVORNI UREDNIK: Brane Srčnik

GLAVNI UREDNIK: Franci Bračko

SEKRETARKA UREDNIŠTVA: Zala Sonjak

LEKTURA: Alenka Filipančič

DISTRIBUCIJA: Vili Porčnik

SOFINANCERJI: Publikacija izhaja ob podpori šol univerze v Mariboru, Univerzitetne konference ZSMS Maribor, Izobraževalne skupnosti Slovenije, Kulturne skupnosti Slovenije, Zveze skupnosti za zaposlovanje Slovenije, Raziskovalne skupnosti Slovenije.

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: Ob parku 5, 62000 Maribor, telefon (062) 22-004

ŽIRO RAČUN: 51800-678-81846

ROKOPISI: Rokopise sprejema uredništvo do 20. v mesecu. Nenaročenih slik in rokopisov ne vračamo.

IZHAJANJE: Časopis izhaja tritedensko. Cena izvoda je 3,00 din, letna naročnina 40,00 din, za združeno delo in institucije 60,00 din.

TISK: ČGP Mariborski tisk, Maribor, Tržaška 14

NADALJNA SMER DOGRAJEVANJA POLITIČNEGA SISTEMA SAMOUPRAVNE DEMOKRACIJE

Smeri nadaljne graditve političnega sistema samoupravne demokracije, ki so v okviru 5. poglavja študije tov. Kardelja podane kot smernice za nadaljni razvoj samoupravljanja v SFRJ, ne predstavljajo nekih absolutno novih odkritij s tega področja, niti niso podroben predpisan model, ki bo že sam po sebi privedel do optimalnega stanja.

Pri obravnavanju smeri nadaljne graditve političnega sistema je kot prvo poudarjeno, da so te glavne smernice v bistvu že določene v ustavi in v zakonu o združenem delu, zato je kot prva konkretna naloga, da v bodoče predvidimo predvsem nadaljnje utrjevanje političnega sistema samoupravljanja, kakor tudi nadaljnja graditev ustreznih organov in institucij sistema.

Praktična politična izhodišča za delo pri nadaljnji graditvi našega političnega sistema se kažejo predvsem v dveh smereh in sicer:

— prvenstveno po potrebnem sprejeti vse ukrepe za učinkovito delovanje obstoječega političnega sistema, odpraviti relativno komplicirano administracijo, neproduktivno sestankanje ter omogočiti državljanom, da se bodo lažje znašli pri najrazličnejših administrativnih opravilih, zlasti na področju varstva svojih pravic.

— obogatiti bo potrebno naš politični sistem s takšnimi oblikami demokratičnih odnosov in s takšnimi demokratičnimi organizacijami, ki bodo omogočile, da se bo pluralizem samoupravnih interesov, torej interesov delovnih ljudi v združenem delu, v interesnih skupnostih na raznih področjih ter v delegatskem sistemu DPS, čimbolj svobodno izražal v okviru demokratičnega odločanja.

Kljub načelom Ustave SFRJ iz leta 1974, katerih tudi pričujoča študija tov. Kardelja v ničemer ne negira, pa v praksi še vedno opažamo razhajanja med ustavnimi deklariranimi načeli in družbeno prakso.

Poleg objektivnih razlogov (stopnja razvoja družbe, stopnja ekonomske razvitosti in enakopravnosti, vpliv svetovnih nasprotij na naše notranje družbeno življenje), pa so za ta razhajanja med načeli in prakso čisto tudi subjektivni razlogi. Ti razlogi (kot birokratski centralizem, tehnokratizem, sektaštvo itd.), so tisti, proti katerim bo v prihodnje potrebno zlasti veliko naporov. Dejstvo je namreč, da samo s sistemom ni mogoče odpraviti vseh takšnih pojavov, ker je tudi sam družbeni sistem pod neprestanimi udarci družbenih protislovij, kakor tudi pod vplivom družbenih in političnih nasprotij.

Pri obravnavi političnega sistema bomo v prihodnje morali prvenstveno zavrniti vse dileme glede tistih oblik političnega sistema, ki so v nasprotju s socialistično in samoupravno naravo proizvodnih odnosov. Tukaj gre predvsem za obe obstoječi obliki v svetu (tako politični pluralizem, klasičnega parlamentarnega sistema, kot enopartijski sistem), na katere kot rešitev oz. kot nadaljnjo fazo pri graditvi samoupravljanja opozarjajo tudi nekateri posamezniki pri nas, celo v članstvu ZK.

Ker naš politični sistem ne more biti niti enopartijski niti večpartijski se postavlja vprašanje, kako za v prihodnje formulirati cilje za razvoj našega sistema; odgovor na to vprašanje je nedvomno, da je cilj v pluralizmu samoupravnih interesov, oz. pluralizmu interesov samoupravnih skupnosti integriranih v delegatski sistem. Naša celotna prizadevanja bodo morala biti usmerjena prav h krepitvi in razvoju celovitega demokratičnega sistema samoupravnega pluralizma. To bo pomenilo, da bo treba s stališča delovanja in varovanja omenjenega sistema kritično analizirati in utrditi tudi sistem demokratičnih pravic in svoboščin človeka. Zato bo na tej podlagi potrebno predvideti tudi vse potrebne obrambne mehanizme za zaščito, če bi se pravice in svoboščine tehnokratsko opredeljevale ali zlorabljale v namene, ki niso v skladu s sistemom samoupravljanja.

S tem v zvezi je potrebno tudi odklanjati teorije spontanosti, ki predpostavljajo, da delavec lahko odloča in zagotavlja svoj družbeni napredek samo s spontanimi reakcijami na dogajanje okoli sebe, brez opore na organizirane sile socialistične zavesti in ustvarjanja. Prav podrobnejša določitev položaja, vloge in družbene odgovornosti vseh organiziranih dejavnikov socialistične zavesti, z ZK na čelu, je ena od najpomembnejših nalog pri nadaljnji graditvi sistema samoupravljanja.

Tudi glede položaja ZKJ so bila pri nas mnenja deljena, ter so nekateri želeli, da bi ZK postala neke vrste zunaj sistemska družbena organizacija, po stališču drugih pa takšna organizacija, ki bi z internimi direktivami in resolucijami v bistvu dirigirala delovanje tako samoupravnih kot državnih organov.

Glavni pogoj za delovanje sistema samoupravne demokracije v Jugoslaviji je prvenstveno stabilnost političnega sistema oblasti delavskega razreda in delovnih ljudi. Na tem področju bo v bodoče potrebno tudi politično krepiti tiste glavne pozicije samoupravnega sistema, od katerih je stabilnost sistema odvisna. Sama stabilnost je namreč mnogo bolj odvisna od

njegove notranje politične moči, kot pa od njegovih najrazličnejših obrambnih administrativnih sredstev. Pretirano uporabljanje administrativnih sredstev, ki je čisto tudi dokaj preuranjeno, včasih ustvarja vtis, da so v naši družbi omejene demokratične pravice in svoboščine človeka. To nam prav v zadnjem času očitajo oz. so nam očitali pred pričetkom beogradske konference o evropski varnosti in sodelovanju. Družba je včasih seveda prisiljena uporabiti take administrativne ukrepe, ki pa bi jih bilo gotovo mnogo manj, če bi bilo več politične akcije. Prav s tako pravočasno politično akcijo subjektivnih sil naše družbe, bo v bodoče potrebno ustvariti pogoje, da bomo lahko uporabo zakonskih ukrepov omejili na najmanjšo možno mero.

Velikega pomena za stabilnost našega sistema pa je tudi vprašanje v čigavih rokah so njegovi ključni položaji. Pri nas se je dosedaj pogosto dogajalo, da so bili na takih položajih celo nasprotiki samoupravnega sistema, toraj sistema, v imenu katerega naj bi svoje funkcije opravljali. Kadar je prišlo do krize zaradi takega stanja ljudi na določenih položajih, smo običajno prehitro uporabljali razna administrativna sredstva — to bo v bodoče možno izboljšati, vendar samo, če se bo okrepila politična akcija subjektivnih socialističnih sil na čelu z ZKJ.

V celotnem prihodnjem razvoju našega socialističnega sistema bo odigral posebno pomembno vlogo delegatski sistem, toraj oblika organiziranosti delavskega razreda in vseh delovnih ljudi oz. občanov, ki z njegovo pomočjo izvajajo funkcijo oblasti in hkrati upravljajo družbene zadeve na temeljih samoupravljanja. Naš delegatski sistem namreč pomeni tisto, v čemer je že Marx videl glavno značilnost diktature proletariata in sicer: „Delavski razred organiziran kot država“. Delegatski sistem je torej nosilec celotnega sistema socialistične samoupravne demokracije, hkrati pa pomeni močno oviro za pritiske, da bi našemu političnemu sistemu vsilili oblike in metode buržoaznega parlamentarizma zahodnega sistema.

Prav v okviru delegatskega sistema bo torej v bodoče potrebno poiskati poti in sredstva za uvajanje in uresničevanje možnih oblik neposrednega vključevanja vseh delovnih ljudi in občanov v upravljanje družbenih zadev.

Vsakodnevna praksa pa danes seveda še ni v skladu z omenjenimi načeli delegatskega sistema. Poleg subjektivnih vzrokov (zlasti nerazumevanje sistema) je glavni razlog nedograjena sistema. Zato bo v bodoče prav nadaljnja graditev delegatskega sistema izjemnega pomena za razvoj socialističnega samoupravnega sistema.

Naš delegatski sistem ne temelji na pluralizmu nekakšnih splošnih političnih interesov, ampak na pluralizmu konkretnih družbenih interesov delovnih ljudi in občanov.

Da bi delegatski sistem lahko uspešno deloval, je treba v njem spojiti zavest o neposrednih samoupravnih interesih z zavestjo o skupnih dolgoročnih interesih delavskega razreda. To je danes še nezadovoljivo urejeno, ker še obstojajo ostanki tradicije in „Ljudskih poslancev“ iz političnih predstavnikov.

Danes je prav na področju vloge socialističnega subj. faktorja v delegatskem sistemu pri nas še največ nedorečenega, ker še vedno ni zadostne učinkovitosti pri določitvi dolgoročnih interesov delovnih ljudi. Ustava SFRJ določa, da so v delegatskem sistemu prisotne tudi delegacije DPO. Razlog je v tem, da se zgodov. procesi nikoli ne razvijajo stihijsko in so vedno obstojale idejnopolične sile, ki so formirale in organizirale družbeno zavest.

Svojo udeležbo v delegatskem sistemu morajo imeti tudi družbenopolitične organizacije, znanost, kultura in strokovne službe, razumljivo pa je, da na koncu delegati samostojno z večino glasov sprejmejo ukrepe, vendar pa ravno udeležba organiziranih sil socialistične zavesti v delegatskem sistemu prispeva k temu, da so ti sklepi praviloma kvalificirani in napredni.

Kot osrednje se postavlja torej vprašanje, kako vgraditi v naš delegatski sistem vlogo, vpliv in organizacijo subjektivnega faktorja socialistične in samoupravne zavesti in kako zagotoviti, da bo ta subj. faktor preko delegat. sistema vplival na delo organov, za svoje delovanje pa bo hkrati javno odgovoren množicam samoupravljalcev.

Vsaka delegacija v našem sistemu samoupravljanja mora biti zamenljiva ter odgovorna za svoje delo. Bistvo delegatskega sistema torej ni širok formalni demokratizem, ne stotisoči delegatov ali pogosti sestanki, ampak neposredno izražanje volje in interesov delovnih ljudi.

Delegatske skupščine bodo v bodoče morale docela prekiniti z dosedanjim vplivom tradicije parlamentarizma. Da bi prišli do ustreznih končnih sklepov bodo morali v procesu nastajanja teh sklepov sodelovati tudi vsi drugi družbeni dejavniki. Istočasno bo med delegati v delegatskih skupščinah potrebno tudi večje število predstavnikov iz vodilne sestave družbene političnih organizacij; kakor pa je to primer danes. Kot pomembna oblika demokratične priprave družbenih odločitev je predvidena institucija družbenih svetov, z novo vsebino dela in strukturo članov teh svetov. Družbeni sveti so že v preteklosti, kot demokratična ustvarjalna telesa, opravili veliko dela pri reševanju nekaterih problemov praktične politike. Preko alternativnih stališč — cilj tega je, da bi našli optimalne rešitve, ki objektivno ustrezajo potrebam naše družbe. Družbeni sveti seveda ne sprejemajo nobenih odločitev, ampak samo predlagajo (tudi z variantnimi predlogi), nositi pa bodo morali v bodoče tudi politično in strokovno odgovornost za svoje delo in za podane predloge. Z navedenim sistemom dela družbenih svetov se bo tudi zmanjšalo paralelno obravnavanje istih vprašanj v raznih organizacijah in organih.

Na naštetih tematskih področjih bo v prihodnje potrebno glavno delo za nadaljnji razvoj in izpopolnitev političnega sistema v SFRJ: pričujoče delo tovariša Kardelja, zlasti glavni vsebinski del 5. poglavja ne prinaša torej nekega povsem novega modela, ampak podrobno nakazuje, v kateri smeri in na katerih področjih bo v prihodnje potrebno delovati v okviru obstoječega sistema samoupravne socialistične demokracije v Jugoslaviji.

V ŽIVO...

Ali med študenti še živi beseda solidarnost?

Če bi vas vprašal: „Ti, a greš na delovno akcijo?“ kaj bi storili?

Nekoga bi kap, drugi bi mi priporočil Tilko, obenem pa podvomil v kakršenkoli uspeh pri tolikšnem neredu v mojem „podstrežju“, če pa bi kdo odgovoril z da, mu tako ali tako ne bi verjel.

Zakaj sem tolikšen pesimist?

Pred štirinajstimi dnevi sem poslal na šole mariborske univerze dopis, na katerega, razen s PA, ni bilo odgovora. Poslal sem še enega, pa je bilo spet enako. Sedaj posedam na univerzitetni konferenci ZSMS in čakam, čakam... in si pojem vedno tiše: „Čudeži se še gode...“, Tončka pa požvižgava: „Ne upaj zaman...“

Zakaj odpor do mladinskih delovnih akcij med študenti?

Malo je študentov, ki so doslej že sodelovali v brigadah. Pa še ti so bili večinoma takrat, ko jih je puberteta razganjala in so na vsak način hoteli iz dosega svojih očetov in v mamici. Ko se pa enkrat vpišeš na faks, si intelektualce; ker znoj škodi vonjalnemu organu intelektualcev, se pač ne bomo znojili, torej delali. Tisti deciliterček znoja, ki se razvije pri posteljni telovadbi, bomo že zatrli z raznimi razmrajevalci, ki povečujejo zaupanje v naše sposobnosti in omogočajo, da nosimo teden dni iste nogavice (samo „špric, špric“ in vonj srebrnočiste Drave nas spremlja na vsakem koraku).

Če realno pogledamo stvari v oči, se da najti kup izgovorov za neudeležbo na akcijah. Bruci so v Velikih Blokah (brucke medtem žalujejo), s kolegi ga gremo sr.. na morje, s štopom potujemo po svetu, sončimo skripta, opravljamo počitniško „prakso“ po delovnih organizacijah pa še cel kup stvari je, ki nas zaposlujejo.

Mnogo jih ne gre na akcijo iz zdravstvenih razlogov. Zadnjič mi je neka študentka povedala, da pade v nezavest, če mora delati. So pa še hujši primeri. Nekateri ne prenesejo pogleda na kramp, lopato in samokolnico in morajo celo film „Nadštevilna“ gledati z zaprtimi očmi. Funkcionarji porabijo dobršen del počitnic za poglobljen študij slovarčka tujk, da bodo jeseni še bolj „kunštni“.

Ho-ruk na delo!

Kaj pa je to „ho-ruk“? Mogoče neka nova vrsta rocka? Ne, tovariši. Naš pra-pra-predniki so imeli nekoč navado pljuniti v roke (kako nehigiensko!), zavpili so ho-ruk in pričeli delati. Kaj, če bi jih letos za spremembo posneli?

Kako?

Nič lažjega. Samo prijavnico je treba izpolniti, jo poslati na UK ZSMS, Tyrševa 23, in se vključiti v brigado. Za hrano, obleko, obutev, prenočišče, zabavo, delo... je poskrbljeno. Nočni skok je dovoljen, samo dežurni vas ne smejo dobiti.

ZDRAVO!

Jože Šmigoc

„VEČ AKCIJ, VEČ BRIGAD, VEČ BRIGADIRJEV“

Pod tem geslom smo letos v Sloveniji začeli novo brigadirsko sezono, ki bo trajala od aprila do novembra. Ne gre pa samo za kvantitativno povečanje; predvsem je potrebno dvigniti kvaliteto brigad, ki se bodo udeležile zveznih, republiških in lokalnih akcij. Da pa bi to dosegli, smo v letošnjem letu pričeli evidentirati brigadirje precej prej kot prejšnja leta, tako da bodo brigade odhajale na akcije resnično pripravljene. Ni namreč osnovna naloga organizatorja zbrati zadostno število udeležencev, pač pa je treba razviti brigadno samoupravo in interesne dejavnosti. Smoter akcij ni samo ta, da se opravi neko delo. Še pomembnejše je razviti interesne dejavnosti, v katere se naj vključi kar največ brigadirjev.

Zakaj tolikšen poudarek interesnim dejavnostim?

Danes ima človek vse več prostega časa in ta količina se bo v prihodnje še povečevala. Tudi na akcijah imamo brigadirji prosti čas, ki ga pa moramo znati pravilno organizirati in ga oplemenititi z raznimi dejavnostmi. Brigadirji bodo svoj prosti čas posvečali idejnopolitičnemu delu, kulturi, športu, tehničnim dejavnostim, izdelovanju stenskih časopisov in biltenov. Brigada torej uredničuje eno tistih nalog, ki jo imajo tudi prostovoljne dejavnosti v šoli: naučiti človeka izrabljati prosti čas **aktivno**. In če se doseže samo ta cilj, je veliko storjenega.

Kako pa to doseči? Pri tem je v nekem smislu prisotna „prisila“. Brigade so za svoje interesne dejavnosti točkovane. Žal se včasih akcije sprevržejo v neumne boje za točke. Najbolje bi bilo pozabiti na to, da naše delo nekdo točkuje, kajti to visi kot Damoklejev meč nad našimi glavami. Res pa je, da točkovanja ne moremo kar tako opustiti, saj je dokazano, da tekmovanje pogojuje večje uspehe.

Na mladinski politični šoli v Krškem (bila je od 17. do 19. marca) so se okrog tega precej kresala mnenja in bi se še, če bi bilo dovolj časa, pa kljub temu nismo našli sistema, ki bi vsem ustrezal. Verjetno bomo v jeseni lahko ocenili, koliko se je izboljšalo stanje na akcijah in kako so točke resnično spodbujale zdrav tekmovalni duh.

Pregled delovišč, kjer bomo letos srečali slovenske brigadirje:

1. Šamac—Sarajevo: na tem delovišču se bo zvrstilo 18 brigad od aprila do novembra.
2. Sarajevo: ena brigada v II. izmeni
3. „Autoput“ v Makedoniji: ena brigada v I. izmeni
4. Mariovo: ena brigada v tretji izmeni.
5. Plačkavica: ena brigada v II. izmeni
6. Niš: ena brigada v I. izmeni
7. Kosovo: dve brigadi v I. in II. izmeni
8. Đerdap: ena brigada v III. izmeni
9. Beograd: ena brigada v I. izmeni
10. Kragujevac: ena brigada v III. izmeni
11. Valjevo: ena brigada v II. izmeni
12. Loznica: ena brigada v III. izmeni
13. „Autoput bratstva i jedinstva“: dve brigadi v II. in IV. izmeni
14. Reka: ena brigada v II. izmeni
15. Sava: ena brigada v II. izmeni
16. Split: ena brigada v I. izmeni
17. Palić: ena brigada v III. izmeni
18. Deliblatski pesek: ena brigada v II. izmeni.

Ti podatki so nekoliko suhoparni, vendar vidimo, da bomo delali v vseh republikah in pokrajinah. Spet se bo kalilo bratstvo in enotnost, spet bomo mladi dokazovali, da znamo biti enotni pri delu in zabavi, pri izobraževanju in v športnih tekmovanjih.

Katere brigade iz drugih republik in pokrajin pa bodo združile moči s slovenskimi?

1. Na Kozjanskem bodo v I. izmeni brigade iz Makedonije, Hrvatske in Srbije, v II. iz Bosne in Hercegovine in Črne gore, v III. iz Vojvodine, v IV. pa iz Hrvatske in Kosova.
2. V Posočju bodo v prvi izmeni brigadirji iz Bosne in Hercegovine, Makedonije in Srbije, v II. iz Kosova in Vojvodine, v III. iz Bosne in Hercegovine in Črne gore, v IV. iz Hrvatske in Srbije.
3. Na tretji slovenski zvezni akciji, v Brkinih, pa bodo v I. izmeni mladi iz Vojvodine, v II. iz Srbije, v III. iz Hrvatske in Kosova, v IV. iz Bosne in Hercegovine in Makedonije.

Veliko žuljev se bo pojavilo in veliko znoja bo preteklo, toda občutek notranjega zadovoljstva, ki napolnjuje brigadirje in brigado, nas bo prihodnje leto prisilil k novim naporom na novih akcijah, kjer bomo spoznali še več iskrenih prijateljev. Kajti resnične prijatelje spoznaš šele ob skupnem delu.

SPOMINI BRIGADIRJA

Izza gora se je svetlo bleščalo in ptice so veselo letale sem ter tja in oznanjale jutro. Sonce je že vstajalo in vztrajno širilo svojo toploto in le kdaj pa kdaj je po planoti zavela rahla sapica. Lep dan se je obetal.

„Vstani!“ je vzkliknil dežurni.

Brigadirji so z zaspanimi obrazi poskakali iz postelj in se nekoliko zmedeni ozirali okoli sebe. Nekdo je odprl okno in vsak najmanjši kotichek spalnice je počasi napolnilo sveže, poletno jutro. Ura je bila pet. Iz zvočnikov, obešenih po drogovih, je prihajala vesela melodija. Življenje v naselju se je začelo prebujati. Brigadirji „so hiteli proti umivalnici in stopil sem pod tuš in telo mi je zatrepetal ob dotiku hladne vode in zdelo se mi je, da mi hlad objema vsak najmanjši del telesa. Mudilo se mi je; moral sem v zbor in dviganje zastave pa zajtrk me je čakal. Po obilnem zajtrku smo posedli v avtobuse in se odpeljali; naš cilj je bilo Črno jezero pod Durmitorjem.

Vijugasta cesta nas je vodila po gričevnati pokrajini. Kamor je seglo oko, povsod so bili pašniki in griči tu pa tam posejani s smrekami in redkimi borovci. Po pobočjih hribov se je pasla čreda ovac in zobala sočno hrano in ob pastirju je mirno sedel pes in čakal na najmanjšo gospodarjevo kretinjo, da se zapodi za izgubljeno ovco. Kadar nas je cesta vodila skozi mesto, je pesem še mošneje odmevala iz avtobusov in meščani so vedeli, da so bili to brigadirji.

Nekaj ur vožnje je bilo za nami, ko smo globoko pod seboj zagledali most na reki Tari. Cesta je bila vijugasta in počasi smo se vozili navzdol.

„Kakšna lepota in kako velik je most!“ je bil začuden brigadir na moji desni.

„Kdo ve, kako dolgo so ga gradili?“ so se spraševali drugi.

Daleč naokoli so se razprostirali gosti črnogorski gozdovi in tu pa tam se je gozd odprl in odkril tople in mične ter nizke, iz težkih brun zbite domačije. Okoli hiš se je paslo nekaj drobnice in nad njo je skoraj vedno bedel ovčarski pes. Za vsakim ovinkom je postajala slika jasnejša in je neprestano rasla pred našimi očmi, in potem smo obstali tik pred mostom in ponovno smo bili presenečeni: pet čudovitih betonskih lokov je nosilo cesto in povezovalo oba bregova in ustvarili so videz neuklonljivosti in neskončne moči. Pohiteli smo proti sredini mostu in fotoaparati so že neumorno nabirali lepote.

„Poglejte, kakšna voda in kako se peni!“

V istem trenutku, ko se je začul glas, smo imeli kaj videti. Čez ograjo se ozrem navzdol. Globoko spodaj se zeleno peni rečica in mehko poplesava med skalovjem in njena kristalno zelena čistost sega visoko do nas in nas mami in vleče k sebi z neznansko silo narave. Mislim, da smo si takrat bili edini v želji, da bi ostala Tara nedotaknjena, kot je in da ne bi nikdar v te kraje prodrla betonska nedotaknjena. Nedaleč stran so se pasli nizki bosanski konjiči in le-ti in nekaj hiš so bili dokaz, da tukaj žive ljudje. Ko gredo kmetje v dolino, vzamejo konje s seboj, da jim nosijo nakupljeno blago ali pa predmete, ki jih v dolini želijo prodati.

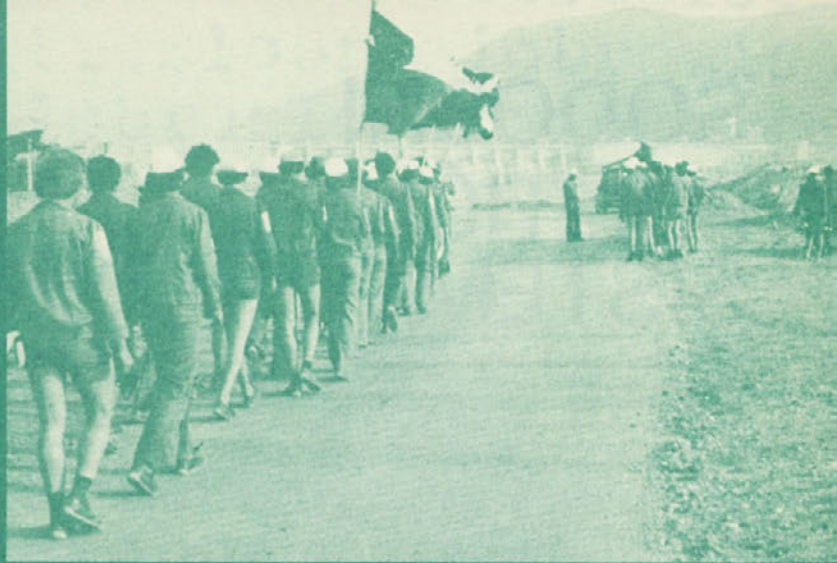
Pogled nam zopet zaide k rečici in gledamo, kako si voda udara strugo med skalami in zdi se, kot bi se hotela opravičiti skalam in gričem, da si ravno med njimi izbira got, pa je v povračilo obljubila, da bo bistro zelena in res je kot prozorna in lahko bi prešteli vse kamenčke pod njeno gladino.

„Tukaj bi živel,“ pomislim.

Toda pot nas vodi naprej in za nami ostaja najlepša reka, kar sem jih kdaj videl.

Vedno bolj se bližamo zadnjemu delu našega potovanja in nekje v daljavi se že lesketa Durmitor. Prispeli smo, ustavili smo se v gozdu, a nismo sami — nekaj turistov je kampilalo in se po svoje zabavalo.

Napotili smo se globlje v gozd in le še nekaj metrov nas je ločilo od cilja, a še vedno ga nismo videli. Smreke so se začele redčiti in pospešili smo korak. Nenadoma pa se je vse odprlo, in kot bi kdo odgrnil čarobno zaveso, se je v vsej svoji lepoti in skrivnosti pred nami zalesketalo Črno jezero. Sonce je bilo že visoko na nebu in njegovi žarki so se bleščali v vodi in kljub svoji svetlobi so ji dajali nekakšno temino, im mehko in modrino — zato tudi ime Črno jezero. Strmo za jezerom so se dvigala visoka pobočja poraščena s smrekami in še više se je bohotilo skalovje s poslednjimi krpami snega, in kot bi se lesketalo v soncu.

„Še v sanjah nisem pomislil, da so pri nas takšne lepote,“ je dejal neki brigadir.

„Mogoče so v jezeru tudi ribe?“ je dodal drugi. „Pridite, pravijo, da se lahko kopamo!“ so vabili nekateri.

Nenadoma smo začuli blejanje ovac in kmalu smo jih lahko videli, ko so se odžejale v jezeru, in za njimi je počasi prištorkljaj pastir in si dajal opravka s pipo, nas pa, kot da ni opazil.

Čutili smo se nekako prvobitne — brez misli na težave in zavest o brigadirskem dnevu nas je krepko povezovala. Težko je govoriti o lepih občutkih in nepomembno za neko doživetje, a neko brigado doživljati tako, kot smo jo živeli na akciji „Beograd—Bar“, je ena sama pesem žuljev in nasmeha. Bil je brigadirski izlet, a naslednji dan nas je čakalo delo in željno smo ga pričakovali, saj smo vedeli, da bomo v potu svojega telesa spet našli samega sebe.

Koliko ljudi išče samega sebe!

Edi Korat

OSNOVNA ORGANIZACIJA ZSMS KOORDINACIJSKI SVET ZSMS DRUŽBENA ORGANIZACIJA ALI DRUŠTVO

PRIJAVNICA

za udeležbo na MDA

1. Ime in priimek
2. Točen naslov:
a) stalni
- b) začasni
3. Poklic oz. smer šolanja
4. Izobrazba
5. Datum rojstva kraj
6. Leto in kraj sprejema v ZSM
7. Član ZK da (od leta)
8. Član drugih družbenopolitičnih organizacij, družbenih organizacij ali društev
9. Sodeloval-a sem že na naslednjih MDA (kje in kdaj)
a) zveznih
- b) republiških
- c) lokalnih
10. funkcije, ki jih opravljam in od kdaj

Podpis predsednika
OO ZSMS ali DO-D

Podpis kandidata

Žig

Soglasje visokošolskega zavoda.

Žig

Podpis

Karakteristika OO ZSMS:

Žig

Predsednik OO ZSMS:

SODOBNI POLITIČNI SISTEMI

Sodobni politični sistemi so za marsikoga „dovolj jasni“, vendar sami sebi ponujajo toliko zapletenosti, da ne moremo biti zadovoljni s še takim diplomatskim odgovorom, češ da je stvar tako ali tako jasna. Tako so sodobni politični sistemi vzbudili dovolj zanimanja in so tako privlačni, da je na Marksističnem centru o njih tekel tokratni pogovor, ki je bil ponoven poskus predstavitve dela Kardeljeve študije. V politiki je toliko skrivnosti in razgaljenosti, da čutiš prav prekleto zadovoljstvo, ko se spuščas v temine in globine in nekega dne le splavaš na površje in široko razpneš svoja jadra, in gremo v prihodnost.

Uvodni referat je imel prof. Zvonko Cajnko, ki je tudi vodil razpravo. Politični sistem je razlagal kot celoto in medsebojno povezanost nekaterih političnih dejavnikov: države, političnih in družbenih organizacij, specialnih institucij, ki sodijo predvsem v okvir izvršilne oblasti in državljanov, ki lahko nastopajo v klasičnem ali organiziranem smislu. Poznamo tudi kriterije za razlike med političnimi sistemi:

- vsebinsko razredni
- institucionalni sistemi;

Marks priznava oboje. V vsebinsko razrednem sistemu se kaže lastninski odnos. Omenimo lahko nekaj (za nas) pomembnih političnih sistemov:

- Meščanska buržoazna demokracija, ki se pravzaprav pokriva z ekonomsko obliko v družbi (npr. v kapitalizmu, pojavljajo se tudi poskusi, da bi uvedli meščansko buržoazno demokracijo v nekapitalistične dežele in tudi pri nas so že poskušali) in je danes prevladujoč družbeni odnos.

- Socialistični politični sistem (enopartijski-ZSSR)

- Socialistični politični sistem (Jugoslavija je odpravila enopartijski sistem)

Katere so temeljne ustanove, na katerih danes gradi meščanska demokracija?

PARLAMENT — nekoč je bila njegova vloga veliko večja. Danes imajo veliko večjo moč zunaj parlamentarne sile (to je oblast kapitala, ki je organiziran v trustih... nadnacionalnih družbah in v rokah kapitala je zakonodajna in izvršilna oblast — zadnja je danes samostojna in to je tudi najbolj vidno, ko razpustijo parlament, ki ni več sposoben za delo. Tako

zakonodajne institucije izgubljajo svoj vpliv in birokracija kot državni center ima vse večjo vlogo.

Politične stranke — danes ne gre več za moč v množičnosti političnih strank, kot je bilo včasih, temveč se pojavljajo maloštevilne politične stranke, ki imajo združeno vso moč in s tem tudi vodstvo. Zahodne države tako rade poudarjajo pravice in svoboščine, ki da jih imajo njihovi državljani, a vsa njihova pravica je v tem, da enkrat v štirih letih darujejo svoj glas na volitvah.

Kapitalistične dežele nenehno poudarjajo, da je njihov sistem najboljši in večni, a v tem se že kaže smrtni boj kapitalizma pa državnega kapitalizma in v izvenacionalnih združbah, ki danes sklepajo ogromne finančne posle (seveda sebi v korist) in se ne branijo niti poskusov državnih udarov v deželah, ki se jim poskušajo „preveč upirati“ z željo, da hočejo vzpostaviti socializem (poznamo vprašanje Kube, Čila...), Socialistični enopartijski politični sistem lahko lažje opredelimo, če pogledamo novo Ustavo, ki jo je sprejela ZSSR. V razpravi je bilo govora o stanju razvitega socializma v ZSSR, kjer se imajo za državo razvitega socializma oz. splošno ljudsko državo, kar nam dovolj pove. Že Marx je dovolj povedal o pojmu takšne države. Sistem ZSSR skuša uveljaviti določene zakonitosti njihovega socializma in reči, da ima ZSSR takšen socializem, ki velja za vse dežele, katere ubirajo pot v socializem. Govore tudi, da se nihče ne more izogniti zakonitosti, razvoja socializma kot je potekal v ZSSR; za vsem tem pa jasno stoji želja ZSSR po vodilni vlogi v svetu. Svoj sistem propagirajo kot najbolj demokratičen, a vemo, da gre pri njih zgolj za predstavnisko in ne neposredno demokracijo. Država je še vedno glavna oblika lastnine razen kolhozov, ki so združena lastnina). V zunanji politiki govore o svetovnem socializmu in o svetovni socialistični ekonomski skupnosti (seveda z vodilno vlogo ZSSR). V ZSSR je nenehno čutili centralizem oblasti, ki že sam po sebi zanikuje demokracijo. Zanimivo je, da dobivajo večji prostor osebne svoboščine in socialne pravice, a manj politične pravice, ki govore o tem, da imajo državljani pravico sodelovanja ob odločitvah državnih organov t. j. politična participacija.

V razpravi se je pojavilo vprašanje o pojavih decentralizacije na Zahodu. Pogovor pa je prinesel ugotovitve, da tega ni opaziti, saj vsekakor skušajo ohraniti obstoječi politični sistem. Izven političnih sistemov pa se pojavljajo razni poskusi (stavke), ki želijo spremembe. Pri nas že od VI. kongresa teča proces, ko partija ne predstavlja več oblasti. Tov. Kardelj tudi govori o tem, da si ne moremo več privoščiti odmika partije od začrtane poti. Naša partija razbija proces klasične države in delavec odloča. Pri nas vlada težnja, da čimbolj razvijamo politični sistem, ne pa da ga razglasimo za nespremenljivega. Politika, kot posebna dejavnost institucij, tudi odmira in prehaja na državljane.

V svetu so tudi različne poti v socializem in te poti ne moremo nikomur vsiljevati, temveč si jo vsakdo sam izbira. Tudi strateški boj KPI v mirni poti za socializem ima svoj pomen in nenazadnje je parlament kot tak še vedno boljši kot vojaška diktatura.

Edi Korat

HUMANIZEM IN ZAKONITOSTI REVOLUCIJE

(OB 100 LETNICI IZIDA DELA FRIEDRICH A ENGELSA ANTI-DÜHRING)

Konec februarja je bilo v Mariboru znanstveno posvetovanje pod zgornjim naslovom posvečeno 100 — letnici izida Anti-Dühringa. Posvetovanje, katerega organizatorja sta bila Marksistični center pri univerzi v Mariboru in Komite univerzitetne konference ZKS Maribor ob sodelovanju v Marksističnem centru pri univerzi v Ljubljani in Slovenskim filozofskim društvom je bilo dobro pripravljeno in je prav zato tudi ustrezno uspelo, kar pomeni bogat prispevek v utrjevanju marksistične misli in filozofskemu poglabljanju v temeljno marksistično literaturo na Slovenskem, še posebej v severovzhodni Sloveniji.

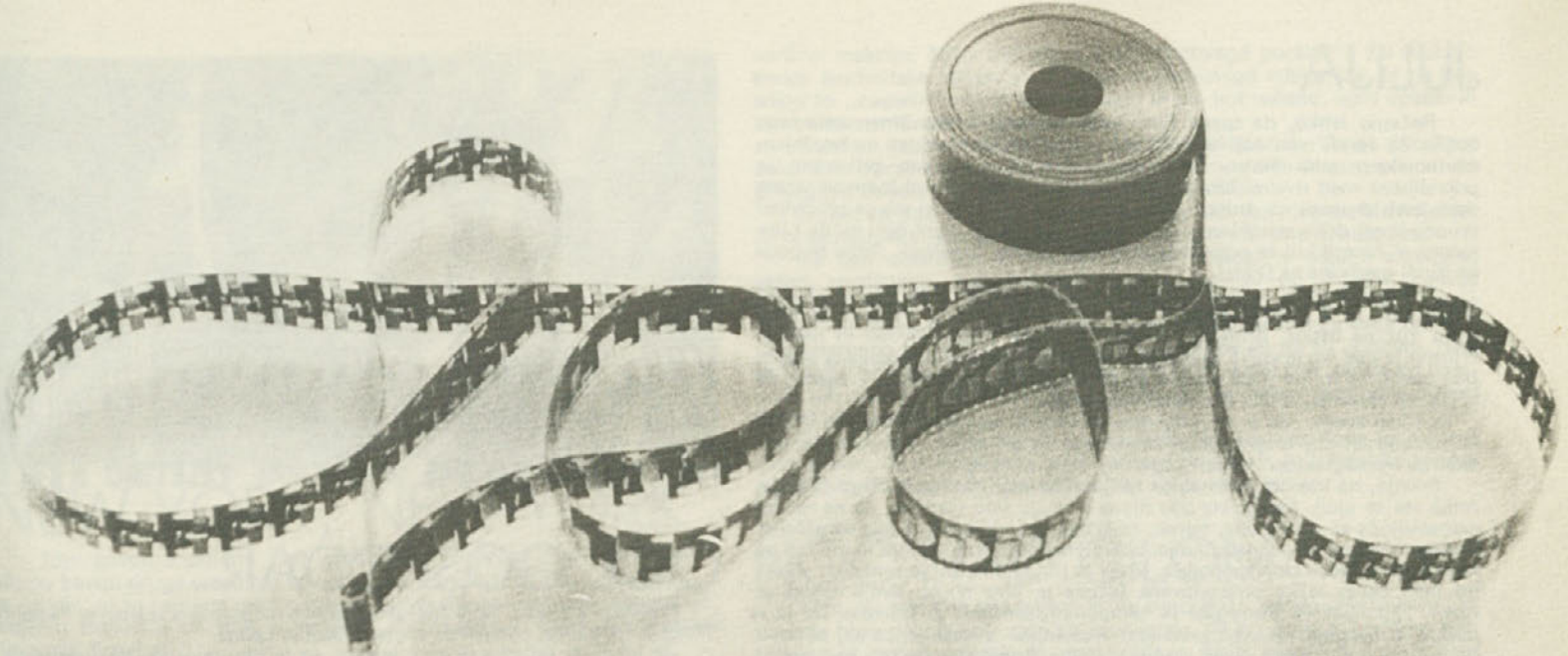
Uvodni referat iz „Anti-Dühringa“ je podal dr. Božidar Debenjak z ljubljanske filozofske fakultete. Ta referat je bil opora nadaljnjim referatom pri obdelavi konteksta Engelsovega dela in izhodišče za potek generalne debate.

V eksplikaciji ostalih referatov je sodelovalo lepo število (preko dvajset) strokovnjakov s področja filozofskih, ekonomskih, tehniških, socioloških in drugih ved, ki so svoje znanstvene ekspertize podali na poljuden način lahkega in kompleksnega razumevanja. Naj navedemo nekatere naslove referatov: Anti-Dühring kot tekst idejnega boja; Politična ekonomija in kreativni humanizem; Friedrich Engels in vprašanje zgodovine filozofije; Fizika in dialektika; Dialektika svobode in pravo; O marksističnem in anarhističnem pojmovanju revolucije in samoupravljanja; Krajevna skupnost kot oblika humane skupnosti; Svoboda za robotizem ali svoboda za human razvoj; Anti-Dühring in vprašanje religije; Dialektična metoda in teorija sistemov; Preobrazba družbene delitve dela v socializem; Determinante socialne dinamike in problematika razrednih konfliktov v sodobnih industrijsko visoko razvitih meščanskih družbah; Pravnikovo prebriranje Anti-Dühringa; Učenje marksizma; Aktualnost Engelsovih misli o vojaški sili v Anti-Dühringu; Znanost, revolucija in socializem; Odmiranje države kot proces humanizacije človeka in družbe; Odnos klasikov marksizma do matematike; A. Labriola in vprašanje dialektike v marksizmu druge internacionale itd.

Z ozirom na dejstvo, da so se posvetovanja udeležili vidni slovenski marksistični misleci iz Kranja, Ljubljane in Maribora je bil naslednji dan, to je 25. februarja v istih prostorih na VEKŠ tudi občni zbor Slovenskega filozofskega društva.

Pokroviteljstvo nad posvetovanjem je prevzela SOZD MTT iz Maribora kar pomeni nov dokaz v podiranju zapiranja v filozofsko znanost in iskanja novih skupnih znanstvenih osnov.

POZOR! FEST IZ PRVE ROKE IN DRUGE KINO NOVICE

V tem zapisu boste našli (skoraj) vse, kar vas zanima v zvezi z mariborsko kinematografijo.

KATEDRA: Mnenje o letošnjem mini festu?

Niko **PISANSKY**, direktor mariborskega kinopodjetja: Mini fest je bil v Mariboru le s težavo „spravljen“ na dan. Distribucije še namreč niso imele filmov v roki, ampak so bili le-ti najprej na razpolago beograjskemu festivalskemu odboru. Ljubljana pa je bila tista, ki je poslala svojega predstavnika v Beograd in ta je sproti sklepal pogodbe (za točnejšo predstavo: ljubljanski obiskovalci kinematografov so si lahko ogledali 17 filmov, mariborski 10 manj). V Sloveniji se nikakor ne moremo zediniti, da bi tudi mi bili sofinancerji. Po mojem mnenju bi bilo mnogo boljše poslati na fest več ljudi, ki bi razpolagali s filmi. Potem pa bi ostala koza cela in volk sit. Nikakor pa ni fair, da si Ljubljana rezervira filme, ostala večja slovenska mesta pa ostanejo praznih rok. Ampak do stika ne pride. Še več, vsako mesto posebej mora prositi komite za kulturo, da dovoli predvajati filme s srbsko-hrvatskimi podpisi, ker te v nasprotnem primeru „prime“ zakon. Zakaj naj bi veljalo, da kino podjetje Ljubljana dobi dovoljenje, Maribor, Celje, Koper . . . pa ne. Jaz zelo negativno ocenjujem to stvar. Zdi se mi, da je to bolj politika vsakega kraja za sebe, namesto da bi rekli: gremo v širino, pa dajmo skupaj delati. Pogovarjamo se tako odsotno: po eni strani govorimo o neki združeni kinematografiji, enotnih stališčih, samoupravnem sporazumu s televizijo, kajti vemo, da ima le-ta drugačne pogoje za delo, da je to en medij, zelo razvit, in lahko v trenutku prenaša to, kar kinematograf ne zmore.

KATEDRA: Še ena stvar obstaja, ki zanima naše bralce: kinotekal

PISANSKY: V letu 1977 nam je jugoslovanska kinoteka poslala listo oziroma nam je ponudila filme, katere smo lahko izbirali po njihovi direktivi. No, te filme smo „dali skozi“ in ugotovili, da občinstvo teh filmov ni kdove kako sprejelo. Smo pa pogledali v našo statistiko, kateri filmi so bili najbolj gledani. In smo dali predlog jugoslovanski kinoteki, da želimo te in te filme, če nam jih ne morejo priskrbeti, potem mi z mariborsko kinoteko končamo. Nekaj smo jih res dobili, nekaj pa jih je bilo v tako slabem stanju (kopije), da projekcije niso bile mogoče. Saj vsi vemo, kako so ljudje pedantni. Zadosti je, da nekaj poka, škripa in . . . Sklenili smo, da pripravimo nekakšno anketo, kjer bi naši obiskovalci sami napisali, katere filme (starejše) želijo videti in da bomo potem le-te skušali dobiti v Maribor.

KATEDRA: Kaj pa ljubljanska kinoteka?

PISANSKY: Ja, Ljubljana pa je nekaj drugega. Imajo vsak dan kinotečne filme, torej ni tako kot pri nas. Mi smo se osredotočili samo na ponedeljek. Druga stran: imajo manjšo dvorano in obisk je zelo različen. Občinstvo je vsekakor premalo seznanjeno s filmom. Vsekakor te film ne bo privabil, če poznaš le režiserja in glavne igralce. Važna je vsebina in s tem tudi reklama, ki pa ne deluje dobro.

KATEDRA: So to glavni vzroki slabega odziva?

PISANSKY: Narobe je to, da vrtimo dve predstavi. Boljša bi bila le ena, čas si naj ljudje sami izberejo. Nam je to čisto vseeno, saj je naša dolžnost, da se ravnamo po njihovih, ne pa po naših željah. Nekoč je naša kinoteka delovala ob sobotah, potem pa je prišel glas iz obrata, da so sobotne predstave še slabše obiskane, ker vemo, da je petek zadnji dan dela, vsi gledajo, da bodo čimprej odšli iz mesta, kamor se vrnejo najraje spet v ponedeljek. Potrebno bo večje kontaktiranje z javnostjo.

KATEDRA: Po festu — reprize, reprize . . .

PISANSKY: Ja, pri reprizah gremo gledat v naše knjige za nekaj let nazaj. Kateri filmi so bili pač najbolj obiskani. Je pa še nekaj zelo zanimivo: mi smo pobrali nekatere reprize, ki so bile kot premiere zelo slabo obiskovane. Danes pa vidim pred kinom vrsto ljudi, ki čakajo na vstopnice. Verjetno se spreminja iz leta v leto okus in pa osveženost ter informacija o filmu.

KATEDRA: Bili ste „na tapeti“ zaradi „savanskih krikov“ . . .

PISANSKY: Neki novinar se je spotaknil obme, ker sem ta film prepovedal mladini do 15 let. Vsekakor sem to storil upravičeno, saj je nekaj kadrov strahotnih. Brez teh scen bi bil film mnogo boljši. Tematika je dobra, ampak vse skupaj je obravnavano zelo subjektivno. Poanta je bila sledeča: režiser je hotel pokazati človeku, da je žival pametnejša od njega. Zakaj? Ker ve, zakaj ubija, ve da se mora nasititi, če se hoče ohraniti. Človek tega ne pozna. Uničuje se brez kakršnegakoli razloga.

KATEDRA: Kaj pa erotika?

PISANSKY: Erotika je erotika. Včasih je prikazana solidno in lepo, drugič malo bolj perverzno. Vprašanje je, kako človek pozna mladino. Jaz vem, da ti veliko vedo o teh rečeh in to je tudi popolnoma pravilno. Pomembno je, da jim te stvari razložijo starši, ne pa da sami tuhtajo. Pri nas je bil na razgovoru mladinski predstavnik in je rekel: kaj hudiča prepovedujete mladim ogled ljubezenskih filmov, Drakule, grozljivke . . . pa ne. Kje je tu logika? In potem smo začeli gledati z drugega zornega kota. Je bila recimo pri nas Emily in je bila to stvar samo staršev. Če oče reče: tako, sin, zdaj pa bova šla gledat Emily, ja, naj gre. Mu bo že oče razložil to zadevo.

KATEDRA: Vrnimo se k festu.

PISANSKY: Resnica je v tem, da mi nismo izbirali filmov, ki niso bili na beograjskem festivalu, in da smo imeli težave z Julijo, ki je „last“ ljubljanske distribucije Vesna. Prvotno sem dobil odgovor, da ne bomo od njih dobili niti enega filma, ker bodo v bodoče mini festi le v republiških centrih. Sicer so se malo zvijali . . . da nima smisla, da se te prireditve organizirajo v manjših mestih. Ugotovil sem pri tem nekaj: Vesna ima večinoma na razpolago same kvalitetne filme, ne ozirajo se na komercialnost, ampak samo na kvaliteto. Ljubljana ima vsekakor ugodnejši položaj. Ljubljanski gledalci radi obiskujejo kvalitetne filme, obisk je velik, pri nas pa . . .

KATEDRA: Pred nami je 8. kongres ZKS . . .

PISANSKY: Pripravili smo manjši program, in sicer imamo film Štiri dni pred smrtjo (Đuro Đaković), Dekliški most in pa Titovo potovanje po Kitajski, Sovjetski zvezi. Pred vsakim celovečernim filmom bomo predvajali kratkometražni film, dokumentarec v zvezi s kongresi. To misel so toplo pozdravili na centralnem komiteju in tako bo tudi kino podjetje dalo poudarek k temu pomembnemu dogodku.

KATEDRA: Pripravljate kaj novega?

PISANSKY: Morda bomo v bivših prostorih zavarovalnice Sava na Partizanski cesti uvedli non-stop (I) kino. Nastajata pa dva problema. Dvorana je namreč široka le 5 metrov, dolga 16 in druga stvar — finančni problem. Zahteva pa takšna stvar določen program filmov.

Spraševala sta:
Branimir in Darko

JULIJA

Rečemo lahko, da spada film Julija režiserja Freda Zinemanna med boljše, če že ne med najboljše filme, ki smo jih lahko videli na letošnjem mariborskem mini festu. Zelo poudarjeno in plastično prikazano je prijateljstvo med dvema ženskama. Prikazana je torej nekakšna navezanost dveh oseb drugega na drugo — vse od ranega otroštva, ki sta ga preživljali skupaj, skozi dobo odrasčanja — do takrat, ko sta se njuni poti ločili. Lilly ostane v Ameriki in se posveti dramaturgiji (dokaj uspešno), Julija se poda na študij medicine na Dunaj.

Vse lepo in prav — če zmes ne bi posegel porajajoči se fašizem. Njuno prijateljstvo se je sicer obdržalo — bilo pa je v nevarnosti. Vse bolj je, tako ranju kot na ostale, pritiskal zadušljiv občutek nezaupljivosti in nasilja. Prihajal je čas, ko je vsaka najmanjša kretnja ali napačno uporabljena beseda bila povod za to, da si bil postavljen pred zid — biti ali ne biti. Tveganje, da bi izgubil življenje, je bilo iz dneva v dan večje.

Iz filma vzemo, da se je Julija prav na Dunaju navzela komunističnih in humanističnih idej (čeprav je bil študentski utrip Dunaja v času priključitve Avstrije Nemčiji podan precej skopo — v filmu namreč).

Pravijo, da kakršne prijateljice (prijatelje) imaš, takšen si. Tudi Lilly in Julija sta se ujeli, čeprav sta bila njuna značaja zelo različna, da ne rečem nasprotujoča si. Lilly: tiha, mirna, zaskrbljena — socialno ni bila osveščena, razmer v Evropi ni poznala. Julija: energična, pogumna, hrabra in močna pa se je z njimi neustrašno spopadala. Volje ni izgubila navkljub temu, da je bila pri neki akciji težko poškodovana (ostala je brez noge). Svoje naloge je vestno izpolnjevala. Pomagala je nemočnim, prezirala je fašizem. Ne le v mislih in besedah — temveč predvsem v dejanjih. Vedela je, za kaj se bori. Poznala je svoje ideale, svojo realnost in cilje. Pripravljena je bila na žrtve. V želji pomagati je pritegnila tudi sicer neodločno in nežno Lilly.

Film je podan v analitični tehniki. Po skrivnostni Julijini smrti ostane Lilly sama. Razmišlja. Zaveda se, da ji je pravzaprav Julija odprla oči — z njeno pomočjo in skozi njo je spoznala strahote nacizma.

Fašizem je morda v filmu premalo realistično prikazan — toda glede na to, da je hotel režiser odati in prikazati predvsem prijateljstvo (fašizem mu je bil začimbal), se je njegova namera posrečila — izzvenela je v film, ki ga ne pozabiš tako kmalu.

— Fest 78 je za nami, v spominu pa so mi najbolj ostali „dobri“ filmi, ki smo jih spremljali teden dni. Žal bomo morali precej časa spet piti grenko vino, ker so v vseh štirih mariborskih kinematografih takoj pričeli vrteti osladne limonade in reprize repriz. Kako bo šele polet, ko je že v začetku pomladi takšna suša (filmska)?

TAKO DELAMO PAI NRE IZ SOVDINE TELETINO

OČE GOSPODAR

Poudariti moram, da je film prav gotovo mojstrovina režiserjev Paola in Vittoria Tavaijana, narejen po romanu Gavina Ledde.

Že takoj na začetku je moč opaziti, da je film izrazito dokumentaren, vendar vseskozi privlačen, predvsem zaradi mojstrsko odigranih vlog osrednjih junakov. „Zgodba“, če jo lahko tako imenujemo, je zaobjeta, v neki zunanji okvir — spozna nas z glavnim junakom, ki po dvajsetih letih odtujenosti in odmaknjenosti od civiliziranega sveta doseže zavidljivo stopnjo izobrazbe — iz nepismenega pastirja postane profesor lingvistike.

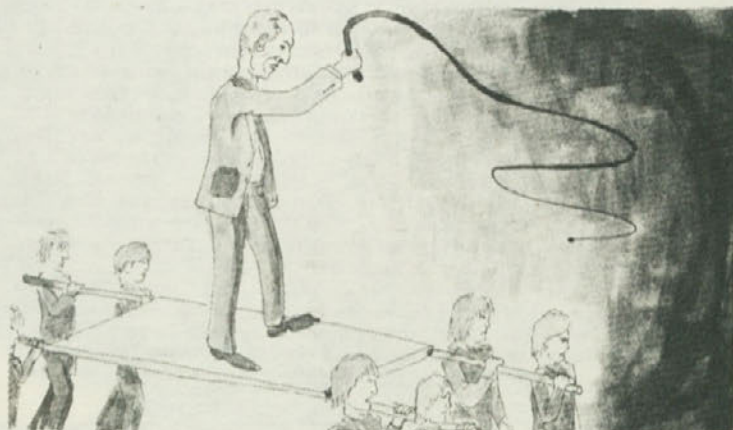
Vseskozi ga že iz najnežnejšega otroštva spremlja trda očetova roka, krut teror in njegova oblastnost, kar si privaja kot nekaj samo po sebi umevnega. Oče mu vcepi tisto prastaro miselnost o „vsemogočnosti“ svoje besede in volje, ki jo mora sin slepo ubogati in ob tem nima pravice do lastnega razmišljanja, do izbire lastne poti in do izraza lastnih želja.

Leta in leta živi fant v neciviliziranem, primitivnem okolju, kjer preživi dobo kritičnih let — pubertete, kjer zadovoljuje prvobitne želje in potrebe pač glede na okoliščine in možnosti, ki so mu na razpolago v takem ambientu. Življenje je zreducirano na zadovoljevanje samo osnovnih, če ne že zgolj živalskih potreb. Sin živi v suženjskem odnosu do očeta — gospodarja, skratka v podrejeni vlogi hlapca. Zapira se vase in edino vez s svetom civilizacije in lepote predstavlja glasba, s katero se seznanja na pašniku, ko se po toliko letih samote sreča z naključnima mimoidočima, ki igrata na harmoniko. Le-ta ga takoj pritegne, da se na neki način upre očetu, ko žrtvuje jagnjeta, da pride do nje. Ob tem pride na dan njegov čut za lepoto, njegove predispozicije za civilizirano osebnost, ko se prične samorastniško ukvarjati z glasbo.

Ob procesiji, kjer se izkristalizira vsa simbolika očetovega strahovanja, ko se brene pokaže kot brene očetove strahovlade, je viden njegov še močnejši upor očetu, ko se odloči, po vplivu večine drugih mladih, da pretrga s tem svetom, da pobegne očetovemu strahovanju in gre na delo v tujino. Vendar se ta pot ponesreči, ker oče, ki je v bistvu premeten, ne popiše privolitve in sin se z grenkimi občutki vrne.

Oče izbere sinu vojaško kariero, sin se sooči z vso grenkobo, ki je je obležen neizobražen, napol divji človek, nevajen novih razmer. Vendar s trdom prebije led, še več, pridobi si izobrazbo, ki pa mu nikakor ni dovolj. Zato se odloči za študij na univerzi. Ob tem pa zopet trči ob zastarelo očetovo miselnost, ki ceni samo fizično delo, ki daje viden rezultat, vse drugo pa mu ni pomembno.

Takrat sin kljub strahu, ki se ga še vedno ne uspe otresti, sklene trdno odločen stopiti svojo pot. Ob tem mora še fizično nadvladati očeta. In lastna pot mu je po toliko neuspeših poskusih končno odprta. Postane profesor lingvistike. Vendar kljub temu, da doseže svoj cilj, ne more pretrgati z okoljem, iz katerega izhaja, saj ga nevidna veriga priklepa nanj. Sklene ostati na Sardiniji in ji po svojih močeh pomagati iz zaostalosti, katera jo, kot otok sredi razvitega sveta, še vedno pesti.

ROCKY

Ta film bi se pred dvajsetimi leti končal z zanesljivo zmago Rockyja — danes se je v tem vendarle nekaj malega spremenilo. Drugače pa delo režiserja Johna Avildsena (Joe — tudi to je Amerika, Rešite tigra) izpričuje veliko iskrenost in življenjsko realnost in je zelo zanimiv — prava uspešnica. Da pa bi bila to velika umetnina, mu manjka poslanica, ki vsekakor ne more biti v tem, da je v Ameriki vse mogoče in da ima tam vsak človek vsaj enkrat v življenju veliko in enkratno priložnost uspeti. Tu je vsa šibkost, hkrati pa formula za uspeh, še posebno pri občinstvu.

Scenarist in glavni igralec Sylvester Stallone je v scenarij vložil lastno avtobiografijo in je kot igralec uprizarjal samega sebe. Če upoštevamo, da je bil tako rekoč „neznanec“ pri filmu, potem mu za njegov debi ni kaj očitati. Še več, zaslužil je vse pohvale. Vprašljivo pa je, če je tudi zaslužil tri oskarje — za režijo, montažo in kot najboljši film lanskega leta. Vsebuje pa nekaj prednosti, kot svežino, neposredno obnašanje in prepričevalnost.

Morda je nekoliko naiven, zelo surov in skozi ves potek preveč optimističen — toda odlična režija in dobra igra dajeta delu nekaj, kar priteguje — navzlic pomanjkljivostim.

Spanje v kinematografih ni izrecno prepovedano, pa vendar ni priporočljivo, saj s tem početjem motimo druge gledalce (z odprtimi usti). Mordapa gledalec, ki si je to privoščil med Rockyjem, ni prišel v kino z namenom, da vidi film, ampak — boks. Saj vemo, kako drage so vstopnice za naslov svetovnega prvaka. Za gledanje na velikem platnu pa je bilo treba odšteti le 20 dinarjev.

NEW YORK, NEW YORK

Film govori o vzponu dveh glasbenikov — pevke in saksofonista — tik po koncu druge svetovne vojne. Pa ne samo o tem. Tudi o ljubezni — o zgodbi, ki se razplete med njima, o njihovih skupnih težavah, preprekah, srečnih trenutkih pa tudi o uspehih. O življenju in usodi, ki vseskozi spremlja človeka.

Film za ljudi, ki sočustvujejo z igralci na platnu — so bili mnenja nekateri. Vendar ni samo to. Tudi delček sebe je bilo moč najti v njem (pa če je bil ta še tako majhen!). Nekateri so mnenja, da pomeni življenje v junake na filmskem platnu beg pred vsakdanjostjo. Že mogoče — za nekatere. Sicer pa je zgodba tega glasbenega filma vsebovala precej prvini, ki bi se (in so se!) dogajale tudi v praksi. Ljudje pa že tako od nekdanj jočejo in se smejejo, ko se imajo možnost identificirati z glavnimi junaki (pa če je to upravičeno ali ne).

Ona je bila kot pevka veliko uspešnejša, on je „capljal“ za njo. Seveda to ni bilo v skladu z njegovimi moškimi idejami (zgrešen primarni moški ponos). Vse je bilo lepo in prav. Ljubezen med njima je bila vroča — vsaj na začetku. Ohlajati se je pričela z njeno nosečnostjo. Marsikatera bi se v razmerah in v trenutkih, ki jih je morala doživljati (prekinitev turnee, osamljenost, nezanimanje moža za njene probleme in njo samo) odločila za splav. Ona pa je ostala trdna. Želela si je otroka (on nikoli ni bil preveč navdušen nad njim — v svojem egoizmu je videl le sebe; hotel je teptati druge — jasno, v svoji nemoči — ker pa je bil slabič, mu seveda to ni preveč uspelo) — ne glede na žrtve, ki jih je morala pretrpeti. Zmogla je napor — rodila, sama vzgajala fantka in uspešno nadaljevala svojo pevsko kariero.

On je ostal v svojih okvirih (zaplotski) — obstal je v nekem tretjerazrednem ansamblu. Bil je slabič. Ona je bila močna. Vedela je, kaj hoče, in to je tudi dosegla. To pride do izraza tudi na koncu — ko se dogovorita za ponovno srečanje. Toda še v zadnjem trenutku spozna (jasno, da ona), da zanju ni več skupne poti.

Zgodba sama po sebi ni nič posebnega. Režiser je prav gotovo želel posneti film, ki naj bi ga videlo čimveč ljudi, ki naj pritegne in zabava, spodbuja in uspava... To je dosegel — navkljub temu, da mu je marsikdo očital preveliko podobnost s filmom Kabaret.

KAMELEON (VAROVALNE BARVE)

Priznati je treba, da je to prvi film izmed do sedaj predvajanih filmov z mini festa z resnično sodobno tematiko. Za Rockyja bi sicer lahko rekli, da je sodoben, vendar je vprašanje, če to ostaja do konca.

Zelo je pohvalno, da so ta izredno zanimiv film uvrstili v spored. Leta dokazuje, da se Poljska lahko postavlja z odlično kinematografijo, ki pa ne spi na lovoričah, temveč se kar naprej dokazuje z dobrimi deli.

No, zdaj pa nekaj več o samem filmu!
Zgodbe kot take v bistvu ni; vse skupaj se dogaja v nekem letovišču, kjer so zbrani profesorji in študentje pri aktivnem odmoru. V okviru tega so predstavljeni prispevki študentov, ki jih oceni komisija in podeli tudi nagrade. Okoli podelitve priznanj pa se stvar nekoliko zaplete...

Enostavno se skozi cel film nisem mogel znebiti občutka, da mladega magistra oblega starejši kolega (docent) kot nekakšen Mefisto, ki nudi svoji žrtvi kariero in uspeh v zameno za ideale in resnico (pravičnost). Opažamo, kako magistra to vznemirja, vendar se svojemu zlemu duhu ne more ogniti in ga ta počasi prepriča, da začne dvomiti o določenih vrednotah in ljudeh, ki te vrednote predstavljajo.

Dogodek, v katerem se mladi študent upre spletkam visokošolskih profesorjev, sicer nekoliko razbistri kalne vode, toda opaziti je lahko, kdo pri tem sporu igra glavno vlogo. Naš docent — Mefisto taktično (ker pozna lastnosti drugih profesorjev) pripelje ostale do take odločitve pri podelitvi nagrad — ne kot bi bilo po vrednosti objektivno pričakovati, temveč tako, da neupravičeno zanemari najboljši prispevek. S tem sproži

veržno reakcijo. Njen izid pripelje do njegovega poraza, a žal tudi do konca študentske kariere poštenega in delovnega mladeniča, ki pa ima edino to „napako“, da je toliko hraber in se, kot rečeno, upre spletki in zahrbtnim nemenom docenta.

Končen razplet doživimo v zadnjih sekvencah filma. Magister dokončno obračuna s podtikanji docenta, ki nazadnje še sam prizna, da je njegovo življenje zavoženo in brez vsakega smisla.

S tem ko prizna svoj poraz, se končajo tudi vsa njegova stremjenja, da bi še magistra zapeljal na krivo pot — na pot moralne dvoličnosti.

Ta film odkljujejo v glavnem izredni dialogi, v katerih zapazimo veliko značilnega demagoškega govoričenja, ki po mojem izkrivlja resničnost dejstev in jim tako daje drugačno podobo, kar pa seveda ne prihaja do izraza le v poljski družbi, temveč je značilno za večji del t. i. „civiliziranega sveta“! Poseben čar teh dialogov je, da so duhoviti, celo sarkastični, kar daje filmu malo šaljiv in ne tako oster ton; ostaja pa nam, da iz teh dialogov izluščimo tisto kritično ost, na katero nas hoče režiser posredno opozoriti.

Zgodba se v filmu konča z zmagošlavjem resnice, toda resničnost nam govori, da velikokrat ni tako, temveč da včasih še tako trdni značaji popustijo pod magičnimi besedami, kot so kariera, oblast...

NOČ NAD ČILOM

Film, ki sam kot tak zagotovo ne bo prišel v zgodovino (mislim, da bo celo hitro pozabljen), zato pa je verjetno, da bo stvar, ki govori o njej, ostala kot večer opomin in dokument o tistih dogodkih, ki so pred približno petimi leti pretresli ves demokratični svet — namreč padeč Salvadora Allendeja in državni udar fašistične hunte, ki je pometla z vsem demokratičnim v deželi pod Andi.

Žal pa tudi menim, da so me sami dogodki v zvezi s Čilom takrat, ko so se zares zgodili, veliko bolj pretresli, kot pa je to lahko storil ta sovjetski film. Zdi se mi, da so ustvarjalci filma zamudili izredno priložnost, da bi se kako bolje okoristili s takim neizčrpnim virom idej in inspiracije, kot je to prevrat hunte v Čilu.

Arhitekt, okoli katerega se cela stvar dogaja, ni najbolje izbran kot glavna osebnost, verjetno bi veliko več dosegli, če bi kot nosilca glavne vloge vzeli nepisnega kmeta, ki se je prav tako povsem naključno znašel na zloglasnem stadionu kot tudi sam arhitekt. Tudi glasba bi bila lahko sredstvo, ki bi na svoj način izpovedalo trpljenje ljudstva. Pesmi znanega Victorja Jara bi imele poseben smisel v tej zvezi, ker je tudi sam pesnik (pevec) končal kot žrtev huntinega terorja.

Preveč očitno pri tem filmu je tudi to, da je bil posnet v Sovjetski zvezi in je leta ves čas nekako prisotna v dogajanju, čeprav je vprašanje, če je tako tudi res bilo pred petimi leti v Čilu. Prav tako se nam nehoče vsiljuje misel, da je to bolj propagandni film kot pa objektivna pripoved o določenem zgodovinskem trenutku. Film nam ni povedal nič, česar ne bi že vedeli oz. prebrali v časopisju ali videli po televiziji. Prav zato gledamo precej zainteresirano, indiferentno (kljub vsem pretresljivim scenam) dogodke na platnu in nas stvar ne prizadene toliko, kot bi morala.

Sicer je film tehnično dobro narejen in je še kar sprejemljiv, toda ob koncu ostanemo nekako nezadovoljni, ker nam manjka tisto nekaj, kar bi iz tega filma o nasilju naredilo dober, angažiran in objektivni (kolikor se da) politični film. Velja omeniti, da je ta film daleč (po mojem mnenju) pod ravnijo npr. Gavrasovega „Z“-ja.

Največjo neumnost bi naredili, če bi ga primerjali z drugimi filmi tega mini festa. Njegovo mesto absolutno ni med filmi, kot so: Julija, Oče gospodar, Kameleon..., zato tudi menim, da so z njim samo zamašili vrzel v programu, ker verjetno ni bilo na voljo kakšnega drugega boljšega filma.

TRI ŽENSKE

Robert Altman znova presenečal

Tri ženske so precej nenavaden, razmišljujoč film, v katerem je Altman zvest sam sebi, ko razkriva ameriške neizpolnjene sanje. Njegovi filmi ostajajo ves čas na visoki umetniški ravni, njemu ni do polovičarstva ali podrejanja željam producentov, ki jim je na prvem mestu denar. Kljub temu da ta film zagotovo ne bo uspešnica kot npr. MASH ali NASHVILLE, bo imel svojo publiko, v glavnem tiste gledalce, ki zahtevajo nekaj več od filma, ki zahtevajo umetniško doživetje. To pa ob filmu Tri ženske prav gotovo doživimo.

Sam film se začne precej umirjeno, zdi se, da je dogajanje povezano s pokrajino, ki je puščavska, mirna, a daje slutiti neko prežečo nevarnost — neko zahrbtnost. Tak vtis še bolj stopnjuje glasba, ki enostavno fantastično dopolnjuje vizualni učinek.

V bistvu je sam začetek precej enostaven, povsem realističen, slika enolično dogajanje v nekem manjšem zdraviliškem centru. Tu pride do prvega soočenja med dekletoma, ki na svojih plečih potem nosita ves film. Mili že nekaj časa dela v tem centru, medtem ko Pinki šele sprejmejo na delo. Mili je v začetku precej negativna, mogoče bi bolj ustrezal izraz smešna. Njeno življenje je pusto — enolično, temu primeren je vsaj na videz tudi njen značaj: je velika klepetulja in si domišlja, da je zelo seksi in privlačna ter zaželena za moške. V začetku sta v glavnem poudarjeni ti dve negativni strani njenega značaja, ne zavemo pa se, da je to le ena stran medalje. Druga, pozitivna stran ostaja v začetku skrita.

Prav obratno velja v začetku za Pinki, ki zapusti pri gledalcu dober vtis, čeprav izgleda nekako otročje naivna in zaupljiva. Prav gotovo pride ta druga lastnost do izraza, ko vidimo kako se hoče povezati z Mili, ki jo neizmerno občuduje, istočasno pa hoče prav vse o njej vedeti (zato prebere tudi njen dnevnik). To ji navsezadnje uspe — postaneta sostanovalki in življenje teče nekaj časa mirno naprej.

Nekako v ozadju pa je skozi prisotna tudi tretja ženska, — Vili, ki slika čudne podobe po stenah. Najznačilnejše njeno delo (poslikano dno bazena) ves čas nekako privlači in vznemirja Pinki.

Ozračje okoli dveh deklet pa se nenadoma nevarno spremeni. Čisto naključen in precej nedolžen spor med dekletoma sproži nenavadno reakcijo pri Pinki, ki skoči z visokega balkona v bazen pred stanovanjem. Povod za ta spor predstavlja Vilijin mož, ki pride k Mili, da poteši svojo spolno slo, ker mu to pač ni mogoče z ženo, ki je noseča.

Po tej nesreči s Pinki (ki je nekaj časa v komi), se Mili pokaže tudi s tiste druge strani, in sicer kot požrtvovalna in ljubeča prijateljica, ki jo skrbi, kaj bo s kolegico. Pripelje ji celo starše iz Texasa in ji nasploh hoče v vsem ugoditi. Toda Pinki ni več tisto dekle od prej, šok jo povsem spremeni, tako da se iz skromnega dekleta prelevi v lahkoživko, ki enostavno kar naprej izkorišča Mili. Njuni vlogi se po šoku popolnoma zamenjata, le da Pinki v resnici doživlja, kar je Mili doživljala v glavnem samo v svetu utvar, kar simbolično prikaže dnevnik, ki je zamenjal lastnoca.

Celo Vilijinega moža si prisvoji, a ne za dolgo. Neke noči vdre k njima pijani Vilijin mož, ki sporoči, da je njegova žena pred porodom brez zdravnika sama doma. Obe prijateljici se naglo odpeljeta k Vili, ki so jo že zajeli porodni krči. Mili se odloči pomagati, medtem ko pošlje Pinki po zdravnika. Žal se Vilijin otrok rodi mrtev, medtem ko Pinki doživi ponoven šok ob opazovanju tega mučnega dogodka. Sedaj se popolnoma vrne v svojo mladost in pozabi, kaj se je pozneje zgodilo. Mili ji pomeni mamo, medtem ko z njima živi odslej tudi Vili, tudi ona šokirana po rojstvu svojega mrtvega otroka.

Konca pa nisem dobro razumel, ker ni natančno izpovedano, ali so one tri ubile Vilijinega moža ali pa se je sam od sramu ubil, v glavnem njihovo življenje ni ničemur več podobno — to je zdaj samo životarjenje dveh razumsko neprisebnih bitij in pa Mili, ki skrbi zanju.

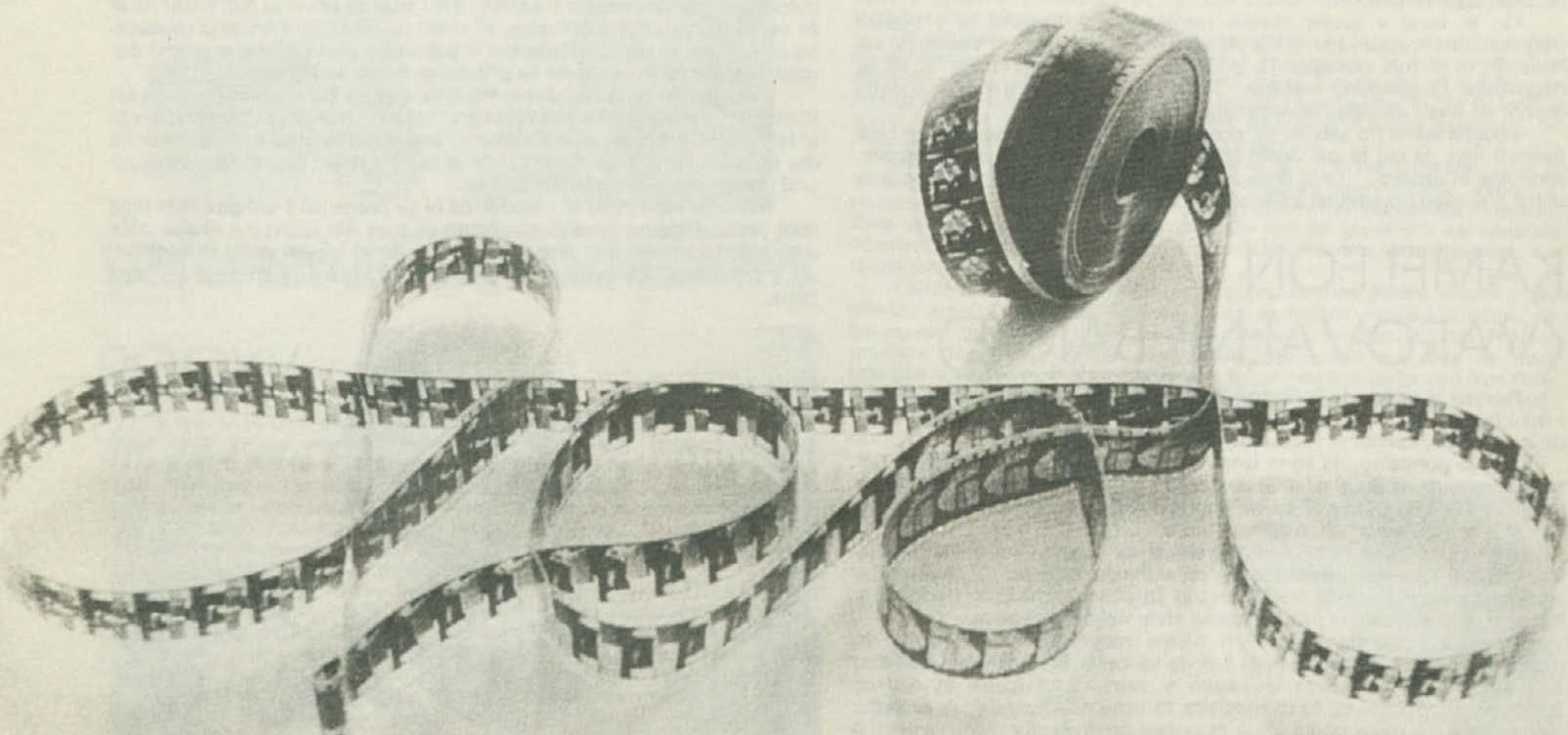
Šele na koncu pa človek lahko razume tudi, kaj je pomenila Vilijina slikarja na dnu bazena — predstavljala je stanje Vilijinega zakona in vse njeno sovraštvo do moža, ki jo je varal.

Torej v celoti turobna slika neke družbe, ki ni zdrava, ki ji je potrebna pomoč. Mili, ki se ji v začetku „režimo“ zaradi plehkosti njenega značaja, pa je dejansko najbolj karakterna osebnost v tej zgodbi.

To je film, v katerem sta zablesteli dve novi igralki: Shelley Duvall in Sissy Spacek in se pravzaprav ne ve, katera je boljša, vsekakor je njuni kreaciji možno primerjati z vlogo Jane Fonde v Juliji. Film odlikuje poleg odlične režije tudi dobra glasba Geralda Busbyja.

PRI OBLIKOVANJU PRISPEVKA „FEST 78“ SO SODELOVALI:

JASNA ARKO, DANILA OREŠEK, GORAN DEVIDÉ, BRANIMIR GASPARINI, DARKO RUS IN JOŽE ŠUBIC

10 MILIJARD SVETLOBNIH LET

ANDREJ FIŠTRAVEC

OSEDLAJ SANJE PREDEN JIH ZAJASEŠ
(Mary Webb)

Večina znanstvenikov meni, da je trditev, da v vesolju (t. j. tisti deli univerzuma, ki je človeku — vsaj pasivno — dostopno z optičnim proučevanjem in proučevanjem s pomočjo radijskih valov) še obstajajo druge civilizacije, možne. Z današnjimi astronomskimi sredstvi lahko zajamemo prostor s polmerom 10 milijard svetlobnih let.

Torej: odgovoriti je treba na tri osnovna vprašanja:

1. ali lahko obstoja izven zemlje organsko življenje?

2. ali lahko obstojajo izven Zemlje razumna bitja?

3. če — kakšna je možnost, da vzpostavimo z njimi stik?

ad 1) Po različnih ključih in metodah so znanstveniki prišli do nekaterih števil, ki bi jih lahko imenovali statistična verjetnost x. Dr. Winfried Petri z Münchenske univerze poroča o znanstvenem posvetovanju o „izvenzemeljskih civilizacijah“ v Bjurakanu (Armenska SR), kjer so ruski znanstveniki postavili hipotezo, da se na vsakih 200–300 svetlobnih let lahko naleti na neko civilizacijo. Zapadni znanstveniki pa so dosti bolj optimistično razpoloženi — govorijo o 30–50 svetlobnih letih. Angleški zoolog Sandon je ocenil verjetnost razvoja še enega človeškega razuma z 1:1 kvintilijon (1:1 x 1030). Torej vesolje je premalo za še eno civilizacijo. Po znanem in dostikrat omenjenem

izračunu skupine znanstvenikov v Green Banku je možnost nekaj deset do nekaj milijonov civilizacij na galaksijo... Vendar — statistična verjetnost še ni dokaz.

Vesolje bi naj bilo enakega kemijskega sestava (po spektralnih analizah sodeč in teoriji „velikega buma“, po kateri bi naj vesolje nastalo iz eotnega pra-atoma...). Ogljik bi naj bil gradbeni element vsakega življenja. Ob prisotnosti vodika, dušika in kisika, se življenja lahko tvori, če:

a) (s predpostavko našega znanja) je temperatura med 0 stopinj in 100 stopinj celzija)

b) in če ima planet več milijard let ugodno podnebje, okolje.

Takoj se postavi vprašanje, če tudi povsod nastane življenje, kjer so za to pogoji. (Evolucija obstaja, ni pa nam še znano, zakaj je bila potrebna — po naših izkušnjah sodeč edini namen evolucije ni ustvarjanje razumnih bitij. Šele takrat, ko bi odkrili tujo civilizacijo, bi lahko razumeli vzroke evolucije in njeno obnašanje. Takrat bi spoznali, kaj je slučajnost in kaj zakonitost v evoluciji. Dosedaj smo še osamljeni, natančneje — delno osamljeni. (Primer Avstralije kot izolirane tvorbe približno 100 milijonov let nam lahko služi kot delna druga točka, skozi katero lahko položimo premico. Če pa enkrat imamo premico — lahko imenujemo vse točke, ki se nahajajo na premici.)

Na Zemlji nam je že uspelo iz anorganske snovi ustvariti organsko, leta 1953 v USA je to uspelo kemiku Stanleyu L. Milleru.

ad 2) Ali za biologe in antropologe sploh obstoja kakšen dokaz o tem, da se je razvoj človeštva odvijal tako, kakor pravi Däniken?

Znanost zaključuje na osnovi najdb. Razvoj človeka vzporedno

spremlja razvoj kulture. Res je, da obstajajo v človeški evoluciji praznine (vsaj kar se dokazov tiče), toda — ali se lahko v te praznine vstavijo silno neverjetni dogodki? Z ozirom na biološki razvoj človeka, je odvečno kakršnokoli drugo razlaganje, razen normalne evolucije. Človeka kot „krono stvarstva“ za sedaj še ne moremo zamenjati z neko drugo krono. Za sedaj lahko le potrdimo človekovo mesto v svetu, ki ga proučujemo. Vse do danes znanost še ni odkrila znakov o vpletanju neznanih bitij v razvoj človeka. Dänikenove razlage so odvečne. Vendar — se jim ne more oporekati. Za nepotrebno in neosnovano trditev ni protizakonov.

Sesalci, med katerimi so ljudje in opice samo veja razvojnega debela, imajo izvor v ribah. Pred približno 300 milijoni let so prešle na kopno — dvoživke, razvoj nato do — kuščarjev, od tod — ptice. Nato sesalci.

Človekovo telo nosi v sebi še po 500 milijonih let dolgem razvoju delce razvoja: vsak človeški zarodek oziroma zarodek sesalca ustvarja v embrionalnem obdobju škrdne odprtine (kot pri ribah), srce nastane iz meha (kot pri ribah).

Sprednji del škrg se pretvori v čeljust, en reženj pa je važen del slušne cevi.

Tudi v telesni votlini se kažejo različne prehodne stopnje — npr. srce se premesti iz vratu v prsno votlino...

Toda! — Dänikenovi bogovi so nam podobni.

Trditev je dopustna, kajti do podobnosti bi prišlo, če bi prešli isto evolucijski pot — kar pa je, moramo priznati, težko verjetno.

Däniken prav tako ne razume pojma „mutacije“, saj na primer v Vrnitvah k zvezdam pravi, da današnja antropologija zreducira prehod od pra-človeka na pravega človeka na eno samo mutacijo. Nasprotno: spremembe so morale nastajati zaradi 100 in 100, če že ne tisoč mutacij. Razen tega je selekcija od mnogo večjega števila ponujenih možnosti sprememb izbrala samo najugodnejše, ki so

nudile večjo možnost, da se preživi.

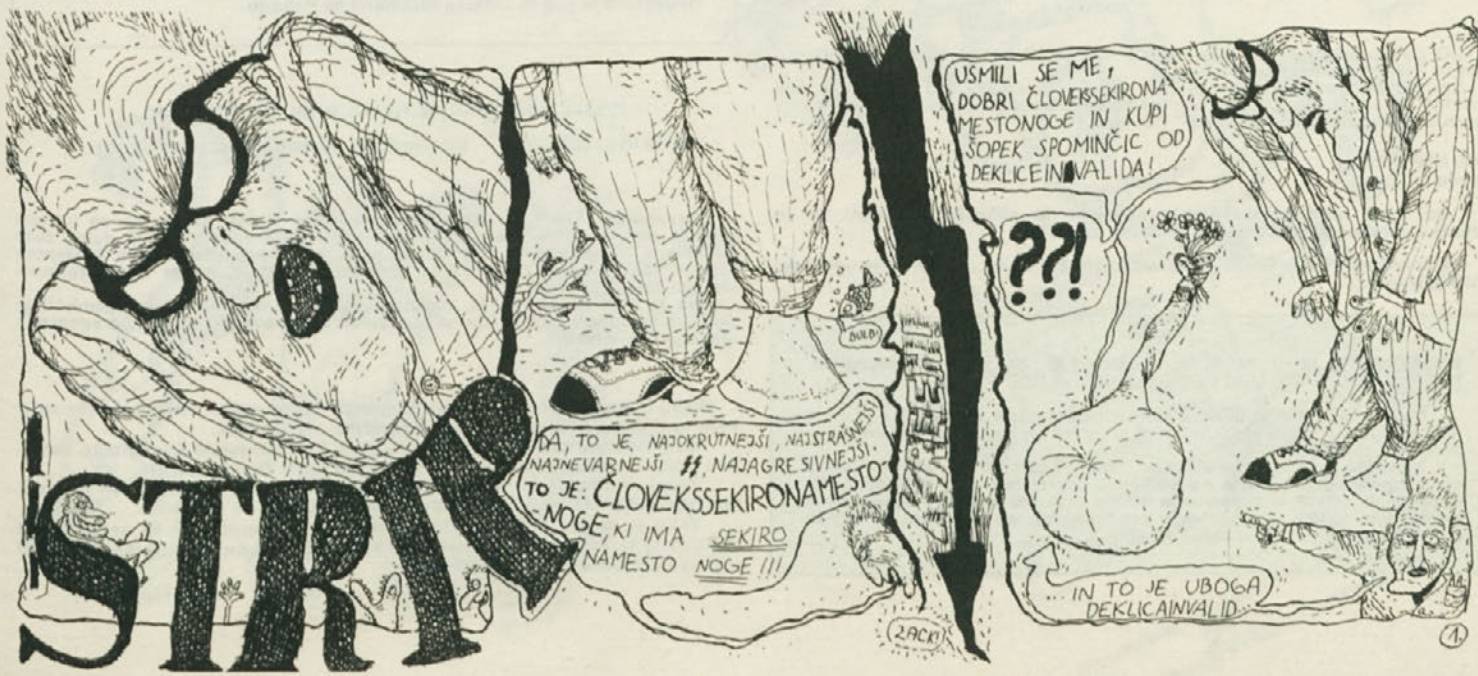
Ko govori o križanju bogov z Zemljani, se ne sme pozabiti na neskončno majhno verjetnost enakosti telesnega ustroja božjih bitij in ljudi — kajti če ni (ne bi) obstajala izredna enakost, se križanje ne bi moglo izvršiti. Za to trditev pa ima današnja znanost silno trdne dokaze. Če se dopušča možnost obstoja tujih civilizacij — kako stopiti v stik z njimi (ad 3)?

Z današnjimi raketami, ko potujemo s hitrostjo okoli 15 km/s skozi vesolje? Nikakor — do nam najbližje zvezde — sonca Alfa Centauri, ki je oddaljeno „samo“ 4,3 svetlobna leta, bi potovali v eno smer 7600 let. Ko bi se vrnila raketa na Zemljo, bi na Zemlji umrlo že 5000 človeških rodov! In kakor koli že obračamo današnje možnosti, lahko dosežemo maksimalno potovalno hitrost okoli 400 km/s. Za takšno hitrost pa bi morali skonstruirati raketo, ki bi bila 20 x večja od Saturna V...

Ostane nam še samo „veliki skok“, potovanje s skorajda svetlobno hitrostjo, s pomočjo fotonskih raket — spajanjem materije in antimaterije. Toda-a-a, za vesoljsko ladjo težko 6 ton, bi potrebovali 1000 x več energije, ki je danes naša celotna proizvodnja energije na Zemlji! (?)

Tako nam ostane še samo elektromagnetno komuniciranje po domače — radio signali. V zadnjih letih smo lahko pričali nekaterim poskusom znanstvenikov na tem področju, vendar uspehov (novih „odkritij“) še ni (bodo sploh kdaj?). Pri tem početju se strokovnjaki srečujejo s številnimi težavami, kot so mala moč signala, neznan frekvenca, na kateri bi naj sprejemali signale oziroma pošiljali, modulacija, kodiranje, čas odpošiljanja, smer... Vendar, težave bi se dale premagati, če bi vedeli za točko, od koder nas „obstreljujejo“ s signali oziroma od koder bi naš nas naj obstreljevali...

Za sedaj smo še kar lepo priklenjeni na Zemljico. Toda — le za sedaj.

JAVLJA

SKOPJE (Dopisnik od „leba i sola“ Dinče Mojsov)

V Makedoniji prevladuje v delu SIS še veliko starih načel. Še najbolj pereča je njihova proračunska logika, ki je prerasla v pravo oblast. V nove centre odtujene ekonomske in politične moči. Vsemu temu pravijo ljudje že „nova ministrstva“. Poudarjajo, da je praksa financiranja SIS na osnovi avtomatizma (določene stopnje prispevkov) v nasprotju z ustavnim načelom svobodne menjave dela, interesnega združevanja ipd.

Neracionalno trošenje sredstev (dragi prostori, avtomobili, pohištvo...) je posledica načina ustanavljanja SIS v družbenih dejavnostih z zakonom, brez samoupravnega organiziranja in samoupravnega dogovarjanja. Interesna dejavnost ni približana delovnim ljudem, ker ni temeljnih oblik dela v enotah in skupnostih SIS, veliko vaškega prebivalstva je ostalo izven skupščinskega sistema...

Vse preveč ugotavljajo, resnih pripomb ne upoštevajo, zato pa makedonske SIS tudi ne ozdravijo. Večje akcije subjektivnih sil v republiki pa nil

ZAGREB (Ante Cijenić kod Vjesnika)

Ustavna načela, ki govore o sistemu trženja, zvenijo precej prazno, vsaj pri kreiranju visokih cen. Tako zakona o temeljnih sistema cen še ni, pa tudi predlog ima po nekaterih ocenah vrsto pomanjkljivosti. Čeprav zakon ni edino mašilo proti bliskovitemu naraščanju cen, je pa važen prispevek v boju proti inflaciji.

Sicer se stalno borimo proti naraščanju cen z željo, da zadržimo rast cen v planiranih okvirih, v praksi pa tega ne uresničujemo, zato se zmanjšuje konkurenčna sposobnost našega gospodarstva do drugih držav. Natančneje formuliranje obnašanja pri oblikovanju cen je še vedno le prvi korak do praktičnega uresničevanja.

MARIBOR (Iz uredništva KATE—KRAH)

Ker niso znane razvojne usmeritve Slovenije za področje avtomobilske industrije v naslednjem srednjeročnem obdobju, bo še težje kot doslej urediti dogovarjanje med jugoslovanskimi proizvajalci. Tudi v preteklosti v dogovarjanju in sporazumevanju med proizvajalci avtomobilov nismo beležili pomembnejših rezultatov.

Trenutno ima pri razvoju transporta prednost železnica (tudi pri izgubah), zato mora avtomobilska industrija biti seznanjena s tem, kakšne bodo posledice nudenja prednosti železnici zanj. Raziskovalne dejavnosti še vedno nimajo potrebne pomena za razvoj omenjene industrije, zato bo verjetno potrebno tudi v prihodnje razvijati simpatije do licenc.

V mariborski TAM trdijo, da je kadrov tehnične stroke vse manj. Lepo bi bilo tem tovarišem povedati ali celo pokazati, kje imajo svoje delegate in kako le-ti tam delajo, namesto da se v kritičnih trenutkih sprašujejo, odkod črpati kader, ki se z uvozom ne da zagotoviti!

LJUBLJANA (Podzemna pisarna KATE—KRAH)

Center za teorijo in prakso samoupravljanja v Ljubljani je ugotovil z analizo samoupravnih sporazumov o združevanju dela delavcev v TOZD, da bi se vsa država znašla v kritični situaciji, če bi temeljila ustava na postavkah, ki jih zajemajo ti sporazumi.

Od 160 OZD bi jih večina morala ponovno zasnovati SS o združevanju dela delavcev. Napak je toliko, da smo lahko z omenjenimi akti prej nezadovoljni kot zadovoljni.

Marsikaj bi bilo mogoče rešiti, spremeniti nezdrave odnose v združenem delu, ker nas še vse preveč stanejo. To pa pomeni oživitvev združenega dela v skladu s postavljenimi družbenimi interesi.

JAVLJA

— Na že omenjenem seminarju so udeleženci izrazili potrebo po razširitvi vzgojno izobraževalnega procesa v srednji in tudi osnovni šoli tudi na samoupravno in družbeno politično izobrazbo.

Sprašujem se le, kdaj bo to uspelo, saj študentje PA, ki bi to najlažje izvedli v bližnji prihodnosti na seminarju niso bili prisotni.

S ciljem, da bi oživili študentsko samoupravljalstvo in družbenopolitično aktivnost, nameravajo v prihodnjih desetih letih v vse slovenske višje, visoke šole in fakultete namestiti posebne stimulatorje za nadaljnjo krepitev intenzitete študentovega dela.

Inkubatorje bomo uvozili iz Francije, kjer so se v preteklosti izkazali za zelo odlične. Tako bomo razširili inkubatorsko tehniko od novorojenčkov in piščancev na študente.

Že danes smo prepričani o njihovem gospodarnem poslanstvu.

Tudi letos je Pedagoška akademija v Mariboru proslavila Dan žena. Prireditev so pripravili študentje in tako dokazali, da marsikaj zmorejo. Proslava je obenem pomenila počastitev spomina na slovensko pisateljico Zofko Kvedrovo ob 100 letnici njenega rojstva.

Študentje Pedagoške akademije so poprijeli za delo in njihova dvojna številka Akademčka je izšla. Zanimivo branje! Le tako naprej.

Cutiti je, da se je sodelovanje med študenti Pedagoške akademije in Katedro še povečalo, saj so nam prinesli svojo prvo številko Akademčka, ki je pravkar izšla; pogovorili smo se tudi o življenju na PA. Nedvomno je tudi to zasluga seminarja na Pohorju.

Knapi velenjskega rudnika so že drugič v tem letu pili pivo — presegli so namreč rekorden izkop.

Neverjetno, kako hitro reagirajo študentje v ŠD, kadar gre za krnitev njihove neaktivnosti! Potem ko je bila televizijska soba v ŠD ill dolgo časa zaklenjena in nesmotno izkoriščena in se je pojavil interes tujih študentov (članov MKP), da jo opremijo in ponovno uporabijo, so se začeli zgrinjati protesti ostalih študentov.

Ne bi bilo napak, da bi iniciatorji teh sestankov tudi kdaj razmišlili in akcijsko prispevali k temu, da ne bi prostori v domovih, ki so zelo „dragoceni“, zaklenjeni samevali.

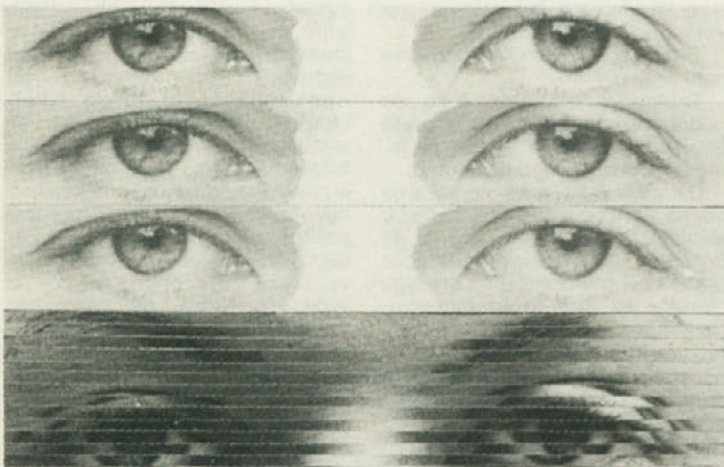
Pisati o študentih in njihovem življenju, dejavnostih, trpljenju in razuzdanem vsakdanu, študentovi brezcilnosti itd. res ni lahko.

Se posebej mora biti to težko za ljudi, ki izpolnjujejo študentsko tematično recimo tudi za množico študentov, pa sami niso študentje.

Zveni res ironično. Vrača nas v čase, ko so delavcem vladali etatiistično postavljeni ljudje in ko je bil delavec le potrošnik nadvlade.

Tako je danes čutiti poskuse vnašanja izumetničenih in nepristranih informacij iz krogov karieristično in klečiplazno orientiranih ljudi, katerih cilji so kvečjemu v lovljenju lovorik!

P E R I S K O P

OO ZSMS elektrotehnika je na seminar UK ZSMS poslala izredno perspektivne kadre na OO — starostjo prodekana.

Sekretar sekretariata konference ZKS na VTŠ je v jeseni leta '76 prisegal pred komerkoli, da na komiteju UK ZKS Maribor trdijo: „Ta mandat bodo sekretarji OO ZKS delavci, prihodnji mandat pa študentje!“ Kdo je lagal?

BRIGATE ROSSE:
(Rdeče brigade)

„Boj proti multinacionalnim kompanijam in njihovim hlapcem! To so metode, potrebne za vzpostavitev delavske oblasti!“

Ekstremizem, neofašizem, ultralevica, orodje MAA..., to pa so le ugibanja. Maffilijijaaaaa...

BODOČNOST JE V MLADIH, ZAUPANJE JE V NAŠI MLADINI, PODIRAJOČI SE STOLČKI PA SO POD ZADNJO STARIHI

Na novo definirano geslo o vlogi mladih (tokrat tudi starih), ki ga je moč slišati v vodilnih strukturah od krajevne skupnosti do federacije — zlasti na proslavah!

Mladina zaupa sama vase, zato bo tudi v bodoče tako revolucionarna, kot je bila v preteklosti, čeprav le v določenih obdobjih in sredinah. Odveč in nepotrebna je širša skrb, saj predobro vemo, kaj je svoboda in koliko je stala naše predhodnike, da se lahko mi danes spoštljivo in zaupajoče vedemo do njih!